

вересень • 2014

№09 (168)



УКРАЇНИ

ВІЙСЬКО

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!



РОТАЦІЯ

Завершилася третя хвиля мобілізації. Військові частини, виведені з зони АТО, відновлюють свою боєздатність: доукомплектовуються особовим складом і бойовою технікою.



Вони приїхали з війни. Вони – герої, захисники. На Сході України ці чоловіки відстоюють територіальну цілісність нашої незалежної держави. Там – воїни, тут – чийсь батьки, чоловіки, брати, кохані. Втомлені, виснажені, усміхнені. А головне – живі.

Зміст

МИСТЕЦТВО ПЕРЕМАГАТИ Вчіть історію, панове панікери	2
ВЧИНОК Командир	4
ПРОРИВ З БОЄМ Я був під Іловайськом	6
В ЗОНІ АТО Війна навчає швидко	12
ДОБРОВОЛЬЦІ Побратими	14
СОЛДАТСЬКА ДОБЛЕСТЬ Марш під шквальним вогнем	16
ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ Статус учасника бойових дій надається... ..	20
СВІДЧЕННЯ ОЧЕВИДЦЯ Офіцер Коцюбинський – гідний великого прадіда	23
ВОЛОНТЕРСЬКА АРМІЯ Народний тил	26
ПРОБЛЕМА ВГОЛОС Психологи для учасників АТО	30
УСЕ ДЛЯ ПЕРЕМОГИ Нам є чим воювати	34
ОЗБРОЄННЯ Заступник генерального директора державного концерну «УкрОборонПром» Сергій Пінкас: «Співпрацюючи з МінОборони у сфері ОВТ ми не розділяємо «їхнє» та «своє», є тільки «наше»	40
НЕВІДОМІ СОЛДАТИ АТО Українцям – вічна слава, «руському миру» – попіл крематоріїв	44
ГЛОБАЛЬНА БЕЗПЕКА Уельські підсумки	46
НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОСОЮЗУ Асоціація з ЕС: життя за європейськими стандартами	50
ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД Збройні сили Фінляндії: коли сусід Росія	52
ТВОРЧИСТЬ Фронтowa карикатура: малюнки, що не горять	58
ВОРОГА НА КПИНИ Карикатуристи воюють пензлем	62



6

Я БУВ ПІД
ІЛОВАЙСЬКОМ



20

СТАТУС
УЧАСНИКА
БОЙОВИХ ДІЙ
НАДАЄТЬСЯ...



58

ФРОНТОВА
КАРИКАТУРА:
МАЛЮНКИ, ЩО
НЕ ГОРЯТЬ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник: Міністерство оборони України
Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;
Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014
Підписано до друку: 24.09.2014 р.
Наклад: 2100
Віддруковано ТОВ «Інтер Прінт 1»

Передплатний індекс:
74101
Передплату можна
оформити в усіх
поштових відділеннях
зв'язку
Свідцтво про
державну реєстрацію:
КВ № 827 від
12.07.1994 р.
Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

Заступник головного редактора:
Андрій МИРОНЧУК.
Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.
Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО, Руслан ТКАЧУК,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.
Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ, Юрій КУЗНЕЦОВ.
Кореспонденти: Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЕВА, Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливі лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

Вчіть історію, па

Сучасна паніка поширюється не ченцями промосковськими, як у часи Гетьманщини, не листівками навіть, як у роки Другої світової війни, а в соціальних мережах. «Всьо, наших злили, поливають «Градом», повбивали, кинули в оточенні» – і наростає хвиля страху, яка цілком може перерости в пікети – мітинги – скинення влади. Кому це потрібно під час війни? Відповідь очевидна: агресору.

Знову згадуються слова Тараса Шевченка: «Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя». Але де ж вона візьметься, як українська історія вивчалася препаровано? Ми ж і досі переймаємося тільки б, мовляв, не образити великого і могутнього сусіда, з яким ми якісь міфічні брати? Результати того «братства» бачимо в Криму і на Донбасі.

Замість того, щоб методично викривати російські військові історичні міфи, нас привчали лякатися і поважати велику російську армію та її історію. Хоча кілька елементарних запитань розбивають чимало російських міфів. Скажімо, відомо, що Росія практично постійно воює, а яку війну вона виграла за останні хоча б 200 років? Першу світову? Програла. Російсько-японську? Програла. Російсько-турецьку? Також. І героїзований росіянами Севастополь у всіх війнах переходив до рук противника. Другу світову і прикладати до Росії не можна, бо без України, Білорусі, без допомоги Заходу перемоги б Москві не бачити. Радянсько-фінську також програли. Російсько-грузинською хіба можуть похвалитися, але ж при

не співмірності сил – це просто несерйозно. Перемогу в Чечні важко назвати такою, бо там досі стріляють, а Москва платить клану Кадірова величезні податки.

Якби ж ми вчили, що й герої російської військової історії – дуті, ми були б інші. Скажімо, маршал Жуков, що перемагав не військовою тактикою, а горами трупів солдатів. Чернігівщина ніколи не забуде, як її синів мобілізували на штурм Дніпра. Ненавчених, часто беззбройних – під кулеметний вогонь. Вони часто були навіть не перевдягнені у військову форму – їх так і прозивали «чорними свитками». Тож гордитися такими перемогами можуть тільки садисти...

Проте наша українська історія містить безліч прикладів витримки, стійкості, завдяки яким тільки й можна перемогти сильнішого і зухвалішого агресора. Це навіть помітив командир батальйону «Донбас» Семен Семенченко: «Там, де росіянин тікає, українець дістає шаблю».

...У січні 1659 року проти України – Гетьманщини вирушило нове московське військо на чолі з князем Трубецьким, яке налічувало до 150 тис. воєнків, згідно з даними російського історика С.М. Соловйова.

Гарнізон Конотопської фортеці налічував збірний загін з 4 тис. козаків Ніжинського, Прилуцького та Чернігівського полків. Містяни, понад три чверті яких становили ремісники та торговці, очевидно, також підтримували гарнізон. Вони не панікували і не втікали з міста, не піднімали білий прапор. Протягом довгого часу – від середини квітня до кінця червня – захисники Конотопа затримували біля стін міста величезну московську армію та їхніх союзників – козаків зрадника Безпалого. Очолював оборону ніжинський полковник Григорій Гуляницький.

Здатися було легше. Конотопці вистояли, чим допомогли гетьману Виговському зібрати військо, укласти союз з татарським

Маніпуляції та поширення неправдивої інформації стало звичним ділом для російських соціальних мереж



МИСТЕЦТВО ПЕРЕМАГАТИ

нове панікери!

ханом і розгромити московитів під Конотопом. А якби послушали панікерів, як ото тепер, що волають про поливання «Градом»?!. На війні не пряники роздають, на жаль... І солдати йдуть на війну не маршами по плацах ходити, а, коли треба, то й гинути. Така правда. Гірка, але від неї не сховатися за панікерські виправдання.

У Москві поразку сприйняли як нечуване лихо. Очікували появу козаків і татар під Москвою, будували укріплення. Олексій Михайлович шукав порятунку в цій ситуації. Ордін-Нащокін радив царю: «Вашему царському величеству угодно, чтоб хана крымского с Выговским какими-нибудь письмами поссорить, чтобы они, побраньясь между собою, разошлись». Хіба не цю ж політику Московії бачимо і сьогодні в



Україні? Хіба не сварки провокують проросійські агенти і тепер?

Згадаймо ближчу історію – бій під Крутами. Молоді хлопці, які з Києва виступили проти російських військ, керованих генералом Муравйовим, чудово знали, що їхні сили нерівні. І хоч як любили життя, але, певно, більшість із них знали, що можуть загинути. І вони не йшли пікетувати Центральну Раду, а пішли в бій. Хоча могли б втекти на Галичину, як це зробили нещодавно їхні земляки з-під Іловайська...

600 українських юнаків протрималися на 20-градусному морозі, в полі, перед майже в 10 разів переважаючими силами противника. І відступили організовано уже пізно ввечері. А якби не було зрадницької української частини, яка пішла на з'єднання з більшовиками з боку Ніжина, ще невідомо як би закінчився той бій. До речі, крутянці з'єдналися з військами Симона Петлюри і ще взяли участь у боротьбі з п'ятою колоною в Києві – повстанням арсенальців.

Що дав бій під Крутами? Можливість визнання у світі Української Народної Республіки, евакуації державних установ, придушення більшовицького повстання. Тому шануємо кожного січня біля станції Крути на Чернігівщині цих мужніх юнаків, які героїчно прийняли на себе удар професійних російських військових. І фактично перемогли, адже втрати росіян були неспівмірно великими.

...Нещодавно голова Чернігівської обласної ради Микола Зверев повернувся з чергової поїздки в зону АТО, куди він відвозить допомогу бійцям – землякам з 13-го та 41-го батальйонів територіальної оборони. І його найбільше вразило, як зустрів воїна-житомирянина біля поламаного танка, вони розговорилися, той поскаржився на застарілий танк, тоді й каже: «Та що вдієш – все одно треба воювати, бо хто ж, крім нас?!» Отака непоказна мужність, яку не побачиш по телебаченню, не говорять крикуни на мітингах, вартує багато для нашої української перемоги. А вона буде обов'язково.

Василь ЧЕПУРНИЙ

Українська історія дає масу прикладів витримки, стійкості, завдяки яким тільки й можна перемогти сильнішого і зухвалішого агресора



КОМАНДИР

Висота «Браво» вважалась стратегічно вигідною позицією в районі перепускного пункту Маринівка. Будучи панівною, вона являла серйозну тактичну проблему для ворога. Закріпившись на її пагорбах, українські військові артилерійським вогнем нищили автомобілі сепаратистів, завантажені зброєю, боєприпасами й амуніцією. Усвідомлюючи значущість висоти, лідер донецьких сепаратистів Стрелков і його московські хазяї вкотре намагались взяти під контроль населений пункт Маринівка. Перекривши ключові шляхи підвезення продовольства та боєприпасів, вони намагались відрізати наших хлопців від основних сил.



Дев'ятнадцять годин поспіль тривав шалений обстріл висоти. Регулярні підрозділи росіян боеприпасів не шкодували. Важку артилерію змінювали шквалами «Градів», після яких стріляли міномети і знову артилерія. Того дня військове керівництво агресорів вирішило поставити крапку та зрівняти із землею позиції зведеної тактичної роти майора Семена Колейника, підлеглі якого знищили напередодні дві установки «Град» і танк.

Під прикриттям вогню російської артилерії мобільні танкові групи ворога розпочали штурм Маринівки. На великій швидкості прорвавшись у населений пункт, вони прямою наводкою обстріляли позиції Національної гвардії. Гвардійці запросили у воїнів, які тримали «Браво», підтримку. Двом БТрам десантників все ж таки вдалося прорватися в населений пункт. Зав'язався бій. На жаль, сили ворога переважали. Оцінивши ситуацію, аби зберегти людей, командир наказав своїм гвардійцям відступити з боєм.

Захопивши Маринівку, російська артилерія припинила обстріл позицій зазначеної висоти. Десантники вистояли, але потрапили в оточення. Вогонь ворога спалив техніку та вцілент зруйнував укріплення. Окрім поранених, значна частина особового складу отримала контузії. Оглянувши хворих, лікар порекомендував командирі терміново їх госпіталізувати. Майор Колейник зв'язався з командуванням і запросив для евакуації постраждалих вертоліт. Однак у відповідь почув: «Чекайте! Авіація у вашому квадраті працювати не може!»

Ситуація вимагала від офіцера негайних дій. Тож він знову зателефонував на командний пункт. У відповідь майор отримав дозвіл на самостійне рішення. Будь-якої миті росіяни могли продовжити атаку. Семен усвідомлював, що черговий масованний обстріл поранені не витримують. Тож врятувати їм життя стало для офіцера справою честі. Порадившись з ротними, які одноставно підтримали свого командира, Колейник наказав: «Підготувати техніку для евакуації поранених!»



— Я з розвідниками прораховував маршрут для евакуації. Саме в цей час мені зателефонував мій побратим майор Дмитро Марченко, — пригадує Семен, — який повідомив мені: «Ми з Юрієм Бірюковим, очільником волонтерів «Крила Феніксу», неподалік у поса-

Діставшись безпечної зони, 75 військовиків, серед яких було 2 медсестри з Одеського військового шпиталю, усвідомили, що їхній командир здійснив героїчний вчинок: узяв на себе відповідальність за вихід поранених бійців з оточення.

садці. «Пробили» безпечний шлях поміж кордонами бойовиків. У вас є можливість відправити поранених». Після цих слів, попри другу контузію, я відчув сенс, немов у казці. Чи насправді це зі мною відбувається? Це — подарунок долі. Утім час я не знав, пощастить хлопцям чи ні. Але в них з'явився реальний шанс вижити. І я ним скористався.

Не гаючи часу, постраждалих розмістили в БТРах. Оминаючи висоту, колона вийшла «під нуль». Це межа України на кордоні з Росією. Рахунок йшов на хвилини. Росіяни не здогадувались, що в них під носом рухається українська техніка.

У режимі повної радіотиші шістьом БТрам, позашляховику розвідників та УАЗику зі зброєю вдалось непомітно проскочити до населеного пункту Григорівка. Там на них чекав волонтер Юрій Бірюков.

Діставшись безпечної зони, 75 військовиків, серед яких було 2 медсестри з Одеського військового шпиталю, усвідомили, що їхній командир здійснив героїчний вчинок: узяв на себе відповідальність за вихід поранених бійців з оточення.

21 серпня 2014 року майор Семен Колейник за особисту мужність і героїзм, виявлені при захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність Військовій присязі, високопрофесійне виконання службового обов'язку нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

«Я БУВ ПІД ІЛО

Він – учасник боїв під Іловайськом. Разом з бойовими побратимами на російському Т-72Б-3 проривався з оточеного терористами та російськими загарбниками міста. Він переконаний, що бився серед героїв. Знайомтеся – начальник бронетанкової служби озброєння оперативного командування «Південь» (сектор «Б» антитерористичної операції) полковник Євген Сидоренко і його не вигадана історія про справжню мужність українських військових від генерала до простого солдата.



«Я був під Іловайськом від самого початку операції. Прибув туди з Мар'їнки разом з бронегрупою Василя Ковалю у складі 4 танків і 4 БМП із 17-ї танкової бригади. Це була наша головна ударна сила. Вся техніка далеко не нова. Згідно з інструкцією МО СРСР середньостатистичний термін зберігання бойової техніки становить 15 років. Наша ж перевищила його у два рази, тому потребувала кваліфікованого догляду після кожного переходу. Це я добре розумів як «технар». Та фахівців-ремонтників не вистачало. Тож, забуваючи на якийсь час, що я штабний офіцер, полковник, брав до рук інструмент і займався ремонтом.

Інша проблема – для управління військами, застосування бойової техніки потрібні професійні офіцерські кадри, яких на пальцях можна полічити. Тому всі провідні штабні офіцери й особисто командувач

І
ВАЙСЬКОМ...»

сектору «Б» генерал-лейтенант Руслан Хомчак безпосередньо перебували під Іловайськом. Генерал керував різними загонами бійців, загальна чисельність яких становила одну батальйонно-тактичну групу.

Ми не мали повноважень знімати війська з інших ділянок фронту: усе найбоєздатніше стягнули під Іловайськ, бо інакше ми б там не втрималися. Операцію зі звільнення міста і взаємодії наших підрозділів організували тактично грамотно. Чимало шляхів постачання противника відрізали. Зважаючи на брак бронетехніки, кожен танк і БМП по позиціях розподіляв особисто командувач.

Найманці постійно атакували. Тривали артнальоти. Інтенсивно сунула ворожа бронетехніка. Раніше вже писали про подвиг екіпажу 17-ї танкової бригади у складі молодшого сержанта Сергія Ісаєва та механіка-водія Євгена Мартинюка. Хочу випра-

вити одну неточність у викладенні: в результаті численних влучень у бойовій машині вийшов з ладу не досилач, а накатник гармати. Саме тому для її заряджання хлопці змушені були під вогнем розганятися і потім гальмувати.

Ми могли повністю звільнити Іловайськ. Ми могли повністю оточити Донецьк. Але для цього нам необхідне було підсилення. Крім того, підсилення вимагав наш тилловий район. Передусім, через нестачу техніки виникли труднощі з прикриттям району Старобешеве-Кутейникове. Навіть перекинуті прекрасні резервні підрозділи зі складу добровольчих батальйонів МВС через свою невелику чисельність могли тільки посилити нашу оборону в Іловайську, наступати ж без техніки було неможливо.

24 серпня ми отримали інформацію про вторгнення російських військ. Генерал Хомчак запросив дозволу на негайний від-

Трофей полковника Сидоренка – новітня модифікація Т-72Б-3, яка надійшла на озброєння російської армії 2012 року.



Українські солдати розбили 98-ї повітряно-десантної дивізії, взявши у полон 10 солдат.

хід від Іловайська, але отримав наказ «триматися». Відхід заборонили. Тому командувач підготував наші війська до кругової оборони. На жаль, у результаті неорганізованого відходу із сектора «Д» та відходу з району Кутейникового 5-го і 9-го батальйонів територіальної оборони наші тили залишилися неприкриті.

Близько 16.00 розвідгрупа під командуванням начальника розвідки оперативного командування «Південь» висунулася в район Кутейникового. Там підібрали залишену нашими бійцями БРМ-1К зі складу або 28-ї, або 30-ї окремих механізованих бригад. У цей момент відбувся перший вогневий контакт з російськими військами. Наш загін прикриття в Кутейниковому знищив передову розвідгрупу росіян. Я особисто бачив залишки БМД і БТР.

Оглянувши БМД, побачили, що номери і знаки на ній замазані, але машина була но-

ва. У цей же час неподалік від нас під Кутейниковим тривав інший бій, де розбили ще один підрозділ російських десантників зі складу 98-ї повітрянодесантної дивізії, захопивши у полон 10 солдатів.

Того дня вночі наші позиції потрапили під ураганий обстріл. Польові укриття були надійні, але важка артилерія ворога гримала їх за допомогою безпілотних розвідників. Ми зазнали значних втрат у техніці і транспорті, загинули люди.

Водночас, одна з бойових груп за допомогою БМП підбила російський танк. Його екіпаж, залишивши машину, втік. Я не був учасником цього бою, але мене відразу запросили для огляду трофея. З'ясувалося, що це новітня модифікація Т-72Б-3, яка надійшла на озброєння російської армії 2012 року. Її особливість – тепловізійний приціл типу «Сосна-У» в командира і навідника. Прилади виявилися пошкодженими на-



шим вогнем, але після незначного ремонту ними цілком можна було користуватися. Не працювали тепловізори і стабілізатор гармати по вертикалі. Решта у танку виявилося справним.

За знайденими документами визначили, що бойова машина належить 3-й танковій роті (командир роти Рашитов, командир танка молодший сержант Гончаров) військової частини № 54096 Російської Федерації. Це 8-ма окрема мотострілецька бригада.

Прийнявши танк на озброєння нашої групи, я сам повів його на позиції, замаскував. Під час прориву ця машина допомогла врятувати життя багатьох наших бійців і мое також. Уже ввечері крізь заслін російських військ від Саур-Могили на семи БМП до нас пробилася група бійців зі складу 93-ї механізованої бригади. Проте наш маленький район оборони залишився без підтримки артилерії. Адже після щойно зроблених артилеристами кількох залпів, противник засікав нас станціями артрозвідки і накривав увесь район кількома дивізіонами. Через серйозні втрати артилерію вивели.

Під прикриттям ночі ми без перешкод могли вийти з кільця оточення. Та наказу не було. У нас залишилися міномети, але запас мін був обмежений. Дуже скоро мінометники використали всі боеприпаси. Стало очевидним, що без артилерійської підтримки, ліній оборони, міцних укриттів і необхідних запасів ми могли протриматися під Іловайськом недовго. Завдання відходити не було. Наші війська спокійно, без паніки готувалися відбивати російські атаки.

Глибоке враження на солдатів та офіцерів справило те, що генерал Хомчак залишився на передовій. Цей приклад не допускав жодних думок про відступ, інакше витримати постійний масований артобстріл було б дуже непросто.

25 серпня о 15.00 на шляху від Кутейникового на Іловайськ виявили 16 одиниць російської бронетехніки, включаючи танки. Колона рухалася просто на нашу позицію, які нещодавно зазнали артобстрілу. Я саме знаходився поруч із захопленим Т-72Б-3. Його екіпаж ще не сформували, але, знаючи, що дорогу прикривала лише одна протитанкова



ва гармата «Рапіра» зі складу 2-ї протитанкової батареї 51-ї окремої механізованої бригади, я сів на місце механіка-водія і поїхав на загрозливий напрямок. Біля гармати стояв сам комбат Костянтин Коваль. Завдяки йому ми прорвалися з оточення в Іловайську, тому із задоволенням називаю його ім'я.

Не можна не згадати і хлопців, які виявили себе просто блискуче і професійно. Першим же пострілом знищили головну машину противника – МТЛБ-6М. Вона, до речі, є на озброєнні тільки російської армії. Якоїсь миті я зрозумів, що нашу гармату треба прикрити під час перезаряджання, відвернувши увагу від засідки. Я різко виїхав уперед на дорогу, перебрався у крісло командира і відкрив вогонь з великокаліберного кулемета по ворожій колоні і солдатах, які кинулися навтьоки. Звичайно, почувався трохи тривожно, адже не знав, що відбувається за моєю спиною. Раптом моїх

Під Іловайськом українці били російські війська, які розбіглися в усі боки.



Під час прориву
трофейна машина
допомогла врятувати
життя багатьох наших
бійців і особисто
полковника Сидоренка.



хлопців зараз накриють вогнем або вони побіжать, а я залишусь один, на відкритій місцевості, без шансів. Але вони виявилися справжніми героями і професіоналами – підбили дві наступні машини противника. Росіяни відкрили хаотичний вогонь у відповідь. Під прикриттям диму й пожежі від трьох палаючих передових бронемашин чужинці втекли, покинувши своїх убитих та одного тяжкопораненого солдата з 31-ї десантно-штурмової бригади.

Згодом противник атакував у напрямку селища Аграрне. Він ніби вивчав наші сили, але, зустрівши організовану систему вогню, йти вперед не наважувався. У цей період активно й ефективно працювали розвідники. Тож ми мали точну інформацію про розташування ворога. Постійно проводячи активні пошуки, розвідники билися героїськи. Якось одна з груп здійснювала рейд тилами противника. Українським відчайдушам довелося вступити в бій. Коли вони вийшли до наших позицій на моїй ділянці, я побачив, що з дев'яти бійців залишилося четверо...

Виконуючи наказ командування АТО, ми продовжували утримувати позиції. Решта наших військ у районах Кутейникового й Старобешового відійшли. Своїми силами, звичайно, ці населені пункти ми закрити не могли. Скориставшись таким становищем, окупант глибоко обійшов українські позиції і просунувся на захід приблизно на 25-30 кілометрів. Спроби невеличких підрозділів деблокувати сполучення з нашою групою не були успішними. Ми розуміли: іншої допомоги не буде.

Боеприпасів залишилося на 1-2 дні максимум. За цей час становище могло тільки погіршитися. Тому генерал Хомчак прийняв рішення йти на прорив. Напередодні ми з бійцями ремонтували техніку: із 2-3 розбитих машин збирали одну. Перед тим, як на командному пункті знищили апаратуру секретного зв'язку, я чув, як котрийсь начальник говорив, що групі треба не відступати, а наступати через Іловайськ на Харцизьк. Це дуже здивувало, але насправді інших варіантів прориву, окрім як рухатися двома дорогами повз Старобешеве, ми не мали.

Ці шляхи щільно перекривали російські війська. За умови пропуску нашої колони ми запропонували віддати їхніх полонених. Російське командування заявило, що надає коридор для проходження угруповання. Оскільки це підтвердили й вищі політичні керівництва Росії та України, ми вирішили рухатися у складі колон.

Та вранці 28-го російські офіцери почали всіляко затягувати вихід колони. Зараз зрозуміло, що таким чином вони готували пастку. Під прикриттям проведення переговорів противник посилював свої війська у напрямку руху українських колон.

Кожну з двох колон очолювали офіцери штабу оперативного командування «Південь» на чолі з генералом Хомчаком. В одній рухалися 4 танки, у моїй – 2. Сили дуже невеликі.

Маршрут моєї колони, яку вів полковник Грачов, пролягав від Многопілля через Новокатиринівку на Комсомольське. Мене дивує, коли деякі люди кажуть, нібито нас підставили, командири кинули. Це – образлива брехня. Всі, хто проривався, ризикували абсолютно однаково. На всіх висотах противник обладнав позиції з танками, БМД, БМП. Снаряди могли влучити в будь-кого.

Полковник Грачов героїськи загинув у бою при прориві. Також втратили одного з наших кращих офіцерів – командира бригади зв'язку полковника Бориса Кифаренка. Деякі офіцери через важкі поранення потрапили в полон. Штаб сектора «Б» ішов у бій зі зброєю в руках. Гинули і прості бійці, і офіцери, і воїни-добровольці. Пам'ять про цих героїв треба поважати, а не закидати брудом.

Мій Т-72Б-3 у колоні йшов другим. Мені дуже пощастило, адже моїм екіпажем стали герої із 17-ї танкової – Сергій Ісаєв та Євген Мартинюк. Навідника їхньої бойової машини направили в тил, самі ж вони відмовилися від евакуації, залишившись на передовій. І ось для них знайшовся новий танк.

Я зайняв місце навідника, і ми пішли на прорив. Незабаром, як і очікувалося, зав'язався бій. Адже за минулі чотири доби ворог організував у цьому районі глибококошелоновану оборону. Ми не мали підтримки артилерії. Щоправда, я бачив якісь

розриви, але цей вогонь з'являвся рідко і був неточним. Та й відкрили його дуже пізно, приблизно о 12-й годині.

Підтримки авіації я також не бачив. Один раз з'явилося кілька наших літаків і все. Ми рухалися, покладаючись лише на власний маневр і вогонь. Моїм завданням було йти ніби на таран, пригнічувати вогонь противника або відволікати його на себе. Нас крили з усіх боків. Дивно, що вціліли. Дивно, що під вогнем ворога пройшли з боєм близько 22 кілометрів. Нас врятував рівень бойової підготовки й унікальна майстерність механіка-водія Євгена Мартинюка. Він постійно маневрував, використовуючи місцевість, давав можливість вести вогонь, і при цьому не затримувався, віртуозно виходячи з-під прицільного вогню.

У танк влучали багато разів. У відповідь бив наш кулемет і працювала гармата. Важливо було пригнічити вогневі точки з першого пострілу, працювати на випередження, не давати ворогові пристрілятися. Виходило непогано. По наших танках противник бив зосередженим вогнем. Другий танк у нашій колоні незабаром підбили. Нам – пощастило.

Як стріляли? Я достовірно бачив ураження однієї БМП противника, що загорілася і вибухнула. У ще дві тяж влучили, але фіксувати всі результати в мене не було ні секунди. Ми старалися знищити всі вогневі точки, але росіяни добре окопалися та мали явну чисельну перевагу. За 22 кілометри від місця, з якого ми почали рух вранці, наш танк підбили. Боєприпаси майже скінчилися. Останні російські заслони розташувалися в нас на флангах – на двох висотах. Тож нам довелося прориватися між ними. Я повернув башту на одну з висот, тоді як з другої нас розстрілювали в борт. Там стояв

окопаний танк, тому вразити його я не міг. У прицілі бачив тільки його башту.

У результаті обстрілу всі ми отримали численні поранення вторинними осколками танкової броні. Прилади спостереження та приціл були повністю розбиті. Ми майже прорвалися, але пряме влучання танкового снаряда вивело машину з ладу. Танк заглух. Мартинюка різко кинуло на прилад спостереження – він доволі сильно розбив голову, втратив свідомість. Під прикриттям вогню кулемета я витягнув Євгена з машини. Перев'язалися. Нам пощастило – за численних осколкових пораненнях облич у нас залишилися цілі очі. Відремонтувати машину своїми силами ми не могли, довелося її кинути.

Як з'ясувалося, справний автомат мав лише Сергій. Мій був понівечений осколками, тож стріляв тільки одиночними, причому не надто надійно. Нас врятувало соняшникове поле і балка, якою ми пройшли повз усі дозори, засідки і вийшли до своїх військ, «відмахавши» за ніч кілометрів 30. У госпіталі наші рани обробили. Після цього я знову в строю: війна триває, роботи дуже багато.

Про бій за Іловайськ можу сказати так: я бився серед героїв і дуже вдячний усім, хто виявив мужність і тримався до кінця. Боягузів під Іловайськом я не бачив. Проте я добре бачив, як ми били російські війська і як вони розбігалися в усі сторони. Ми можемо захистити нашу Батьківщину від російської агресії. Але для цього необхідний професіоналізм на всіх рівнях. На рівні командування, на рівні мобілізації, на рівні оснащення, розвідки, взаємодії, технічного озброєння, постачання. Ми зобов'язані боротися і перемогти задля світлої пам'яті тих хлопців, з якими прийняли бій під Іловайськом».

Юрій БУТУСОВ





ВІЙНА НАВЧАЄ ШВИДКО

Для політолога, кандидата політичних наук, викладача суспільно-політичних дисциплін в Академії державного управління Марка Наріжняка все почалося просто. Того березневого ранку, близько п'ятої години, коли його дружина, тринадцятирічна донька та п'ятирічний син ще міцно спали, пролунав телефонний дзвінок. За півтори години чоловік був у військкоматі, але про негайне вибуття до місця виконання завдань не йшлося: формування команди тривало два тижні. Він потрапив у бригаду десантників й обійняв посаду заступника командира роти.

Мобілізований 23 березня старший лейтенант Марк Наріжняк із товаришами вже у перших числах квітня воював. Додаткову підготовку, злагодження й інші серйозні військові речі жартома називає «швидкими пологами», адже програму підготовки, розраховану на рік, вони пройшли за два тижні. Інакше за тих умов було неможливо. Непросто вирішувалися справи і з матеріальним забезпеченням.

Як згадує сам Марк, на початку із грошима були проблеми – форму, взуття, розвантажувальні та броньовані жилети мобілізовані придбали власним коштом. Тож їхню реакцію на «захмарні» 400-600 гривень зарплатні, яку вони отримали за перший місяць служби, уявити не складно. Але у подальшому військовослужбовці одержали гідне грошове забезпечення.

Згодом розгорнулася суттєва волонтерська допомога, було впорядковане відомче забезпечення. Спочатку люди направляли бійцям лише продукти. Потім постало питання крайньої потреби у речах спеціального призначення: камуфляжах, кариматах, спальних мішках... Та головне – у професійній військовій техніці.

– Зараз коліматорним прицілом нікого не здивуєш, а тоді було годі й мріяти, – розповідає старший лейтенант. – Ми потребували приладів нічного бачення, біноклів, тепловізорів – усього того, що в сучасних умовах визначає ефективність виконання бойових завдань і гарантує безпеку воїнам. Нам допомагали люди.

– До АТО ми не уявляли, що нас очікує, із чим зіткнемось, які завдання доведеться виконувати і навіть що їстимемо. Ось «червону» рибу – кільку в томаті – особисто я не їстиму довіку, – посміхається Марк.

На кожному новому місці хлопці сподівались затриматись. Але ситуація змінювалась аж занадто стрімко. Лише облаштувались, а вже потрібно рухатись далі. На розгортання – дві години, на згортання – сорок хвилин.

– Взвод мого підрозділу вибув до Авмросіївки. До нас прикомандирували інших хлопців. Саме ми розгорнули перший блокпост,

Сьогодні екрани не лише надають шанс екіпажам не загинути від кумулятивного струменя, а й виграють час для спішування військовиків.

який згодом перенесли до Слов'янська, – згадує офіцер.

Нова війна – нічна. Блокпост утримували понад сорок діб – і жодних втрат за перший місяць виконання завдань! Хоча найперший напад на блокпост у зоні АТО здійснили саме на той, який обороняли військовослужбовці роти Марка. Хлопці витримали всі бої. Гідно протистояли ворогові.

Втрат зазнали, коли важко озброєні піхотинці і десантники без попередньої підтримки артилерії штурмували укріплені позиції терористів під Ямполем і Красним Лиманом. Тоді із сорока чотирьох людей залишилось дванадцять, решта – загинули або отримали поранення. У тих боях, за спогадами Марка, зі строю вибув його ротний, але дякувати Богу, вижив.

– Хлопці моєї роти побували у справжній м'ясорубці. Фактично після того бою підрозділ комплектувався наново... Більше таких штурмів не здійснювали. Висновки були зроблені, – розповідає про пережите старший лейтенант.

Офіцер жалкує, що на момент застосування російськими терористами ручних протитанкових

гранатометів наші не встигли «обшити» «пасивною» бронею всю техніку. Протикумулятивні екрани – нагальна необхідність. На жаль, «окантовувати» ними бойові машини почали значно пізніше.

Сьогодні екрани не лише надають шанс екіпажам не загинути від кумулятивного струменя, а й виграють час для спішування військовиків. Аби захистити БТРи, використовували мішки із піском. Але в цьому є суттєвий недолік: під дією ультрафіолету вони розвалюються.

Перші екрани робили із підручних матеріалів: панцерних ліжок, арматурних сіток – усього, що було під рукою. Та при першому влученні увесь цей мотлох розлітався врізнобіч. Але все ж бійці мали, нехай і мізерний, та шанс вижити.

Війна встановлює свої правила. За шість місяців змінилось чимало. Змінились і самі воїни.

– Якщо б на початку розвитку ситуації ми були такими, якими є зараз, антитерористичну операцію завершили б упродовж місяця, – переконаний Марк.

Володимир КОСЕНКО
фото автора



Колишні лікарі, підприємці, будівельники, сантехніки, вчителі, менеджери... Сьогодні вони за власним бажанням змінили професію і поповнили лави добровольчого батальйону 95-ї аеромобільної бригади високомобільних десантних військ.



ПОБРАТИМИ

Зважаючи на те, що десантники мобільно й ефективно діють близько до ворога та в його тилу, їх навчають виконувати свою справу чітко та професійно з найменшими втратами.

Завершилась третя хвиля мобілізації. Під час її проведення лави батальйону поповнили солдати з досвідом: це колишні спецпризначенці, воїни-афганці, учасники миротворчих місій. Таких у підрозділі 60 %. І хоча ці люди помітно старші (середній вік солдатів батальйону становить 30-40 років), вони майстерно виконують навчально-бойові завдання.

Спілкуючись з десантниками, стає зрозуміло: до батальйону кожного з них привело величезне бажання дати достойну відсіч ворогу та скоріше завершити цю війну.



Щирі друзі, Антон і Іван глибоко переконані, що вони наблизять перемогу і всі повернуться додому живими і здоровими

Вони народилися в одному місті, разом навчалися в школі, проходили строкову службу у 95-й аеромобільній бригаді. Почувши про третю хвилю мобілізації, Антон та Іван крадькома від рідних звернулися до військкомату й записалися до цього добровольчого батальйону.

— Під час строкової служби Іван був моїм наставником і навчав мене азів служби, але на снайпера тоді вивчився я, тож тепер я в нього за вчителя, — посміхається Антон. — Ми з Ванькою — нерозлийвода. Приємно, що ми зараз потрапили в одну роту та в один взвод, прикладом нашої міцної дружби згуртуємо і решту колективу.

Підтримуючи побратима, Іван стверджує, що вони з другом прийшли до батальйону з єдиною метою: навести порядок у країні і, передусім, у зоні АТО, щоб не дати ворогу далі розповатися Україною.





За плечима гранатометника Руслана – строкова служба 2001 року в танковому полку, а у 2003-2005 роках він контрактником пройшов дві ротації у складі українського контингенту в Республіці Ірак.

– Мені подобалося бути військовим. Я добре знав свою справу, – згадує Руслан. – Але, на жаль, не маючи тоді перспектив служби в армії, яку в ті часи розвалювали, пішов у запас. Почав працювати інкасатором у банку, аби утримувати сім'ю. Зараз вирішив повернутися до війська добровольцем, залюбки ділюся бойовим досвідом з товаришами і підтверджую, що тут зібралися справжні патріоти, здатні захистити державу.

Руслан знає, що за нього хвилюються батьки, дружина та маленька донечка, але він переконаний, що успішно виконає свій святий обов'язок, живим і нешкодженним повернеться до рідних.

Михайло строкову відслужив у 1993-1994 роках в Армії Російської Федерації. Більшість його родичів проживають на території Росії і Білорусі.

– Як чоловік маю захищати свій народ і свою землю від будь-якого ворога, який посягає на нашу незалежність, – вважає Михайло.

Уже в батальйоні, він відсвяткував 39-ту річницю з дня народження. У минулому – менеджер з продажу, тепер він – стрілець зенітно-ракетного взводу. Усі розуміють і чітко усвідомлюють, що ворог знаходиться не десь далеко, а на нашій рідній землі, тому справжні чоловіки мають взятися за зброю і дати достойну відсіч агресору. Екіпування військовослужбовців батальйону – на найвищому рівні. Воїни-десантники мають військову форму нового

Усі розуміють, що ворог знаходиться не десь далеко, а на нашій рідній землі, тому справжні чоловіки мають взятися за зброю і дати достойну відсіч агресору.

зразка, надійні засоби індивідуального захисту, озброєння і військову техніку. Небайдужі патріоти допомагають батальйону укомплектовувати особовий склад засобами захисту, продуктами харчування, а також відновлюють і модернізують бойову техніку.

Заступник командира батальйону Віктор має досвід служби в Афганістані у 1986-1987 роках і, що є дивним, багато років працював в охоронних службах Російської Федерації. Сьогодні він розуміє, що має бути в добровольчому батальйоні і захищати рідну домівку, в якій залишилися велика родина та найдорожчі у світі дівчатка – п'ятирічна донечка й дворічна онучка.

– Ми, командири, чітко розуміємо, що сьогодні проти нашого народу ведеться війна, яка значно відрізняється від «афганської», – зазначає заступник комбата. – Доводиться більше уваги приділяти тому, щоб десантники знали, вміло діяли та впевнено себе почували при веденні бою в місті. Насамперед, вчимо бійців відчувати плече друга, відповідати як за власне життя, так і за життя свого побратима.

Олександр БІРЧЕНКО

МАРШ ПІД ШКВАЛЬНИМ ВОГНЕМ

На війні всі цілі і методи прийнятні. Але життя людини – безцінний дар. І завдання кожного командира полягає в тому, щоб зберегти його за будь-яких умов. Навіть тоді, коли це надзвичайно важко.



За виявлену мужність нагороджено майора Олексія Міняйлова.

рію України найманці доставляли зброю, а в Росію вивозили награбоване: телевізори, холодильники, пральні машини, навіть меблі. Словом, усе те, що цупили з квартир і будинків, залишених місцевим населенням.

Коли сили АТО розпочали активну фазу операції щодо блокування бандитських формувань, стискаючи кільце навколо них, сепаратисти на БРДМах з населеного пункту Сніжне через Маринівку намагалися прорватися на російську територію. Аби завадити їм, десантники перекрили шлях для відступу, завдаючи ушкодження живій силі та техніці. Такої поразки Кремль допустити не міг. Саме тоді росіяни й задіяли свої регулярні





війська. Зі своєї території вони розпочали нищівний артилерійський обстріл висот, які утримували підрозділи Миколаївської аеромобільної бригади. Їхні «точки» були «кісткою в горлі» для російського військового керівництва. Тож для «крилатих піхотинців» настав певною мірою момент істини, коли вони на ділі повинні були підтвердити високе звання еліти Збройних Сил України.

Особливу місію виконували розвідники. Їхні секрети точно фіксували та вчасно попереджали про кожну артилерійську атаку «російських братів». Завдяки цьому вдалося зберегти життя багатьом нашим військовослужбовцям.

Росіяни розташувалися настільки близько, що розвідники могли без проблем розгледіти їх навіть без бінокля. Екіпажі бойових установок мало не в пляжних капцях спокійно прогулювалися біля своїх «Градів». З показовою невимуженістю вони заряджали їх і стріляли в бік України.

Коли розпочинався обстріл, розвідники через засоби зв'язку попереджали свої підрозділи командою «Залп!» Зазвичай для того, аби уникнути ураження мінами, десантники мали близько 12 секунд. Якщо ж їх «накривали» з «Градів», часу залишалося втричі менше. Вогонь, ніби за розкладом, розпочинався о 10 годині ранку. Спочатку з мінометів, потім з гаубиць, а наостанок «Градами» випалювали усе живе.

Інтервали між обстрілами становили 1-2 години. І якщо бійці могли хоч якось уберегтися в укриттях, то техніка вигорала вщент. Але навіть за таких умов розвідники продовжували виконувати завдання. Вони вчасно інформували решту підрозділів бригади, які, попри потужні обстріли, давали ворогу належну відповідь.

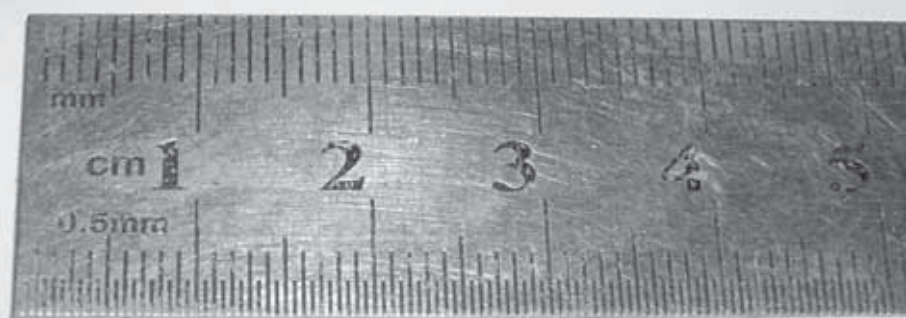
– «Чорним квадратом» охрестили

агресори висоту, де знаходилась артилерійська батарея майора Олексія Міняйлова, – пригадає події капітан Юрій Сельдеміров. – Назва досить символічна, адже саме тут, неподалік Краснодона та перепускного пункту Ізварине, своїм вогнем артилеристи зупиняли ворожі колони. Для росіян вони були, ніби більмо на оці. Тож згодом по них почали «працювати» російські спеці. Спочатку стріляли з 82-мм і 122-мм мінометів, а потім – керованими ракетами з лазерним наведенням. Закінчувався «феєрверк» залпами з БМ-21 «Град». Випускали по два повні комплекти. Одного разу розвідники перехопили радіообмін між російськими військовими: «Со мной работает 1-й, 2-й и 3-й расчет. Хватит гонять ветер. Работаем по цели. Сожжем этот „черный квадрат“!» За лічені секунди район розташування батареї десантників накрили шквальним вогнем. На один квадратний метр лягало по 2-3 міни. Під час цих смертоносних бомбардувань майор Олексій Міняйлов отримав численні поранення. Але навіть після цього ще тиждень керував своїм підрозділом, мотивуючи: «Я – командир. Тож не можу залишити своїх хлопців напризволяще».

У липні ситуація загострилась. Сепаратистам за підтримки російської арти-

Загарбники
намагаються
знищити все.

Елементи
забороненої
зброї ЗШЗ





лерії вдалося взяти під контроль дорогу, що з'єднувала населені пункти Маринівка та Дякове. Таким чином десантники залишилися без поставок води, продовольства та боєприпасів. Планувалося, що коридор для відходу мали б створити підрозділи 95-ї та 25-ї аеромобільних бригад, взявши під контроль населений пункт Степанівка. Але постійні обстріли росіян на цьому напрямі не дозволили змогу втілити задум у життя. Відтак штаб АТО прийняв рішення: з метою збере-

ження життя військовиків формувати колони та самостійно розпочинати вихід у безпечну зону.

Прорив здійснювали трьома колонами. Першими на світанку вирушили розвідники та важка техніка. Ситуація вимагала, аби марш прикривали танки та БТри. Тому екіпажам необхідно було зайняти вигідні позиції. Головну колону очолив командир аеромобілістів. Наступну повів сам начальник штабу. Підрозділи 72-ї окремої механізованої бригади та Державної прикордонної служби увійшли до складу третьої колони під керівництвом капітана Юрія Сельдемірова.

Першою перешкодою на шляху виявилася невеличка річка. Авангард подолав її успішно. Але наступні дві колони потрапили під прицільний вогонь мінометів та артилерії противника. Розвідгрупа на двох БТРах і танку, який десантники між собою прозвали «Мішка», висунулася, аби з'ясувати можливість руху у цьому напрямку. Та на неї чекала засідка. Саме в цей час у небі над нашими підрозділами почали кружляти два ворожих безпілотники. І вже за лічені хвилини «хвіст» колони обстріляли мінами ЗШ2 зі 152-мм гаубиць. Такі боєприпаси заборонені всіма міжнародними конвенціями. Розриваючись на висоті 100-150 метрів над землею, міна розкидає навколо себе близько 7 000 стріловидних елементів. Вони віялом летять на землю, завдаючи серйозних втрат.

Рішення прориватись з боєм командири прийняли миттєво. Використовуючи шквальний вогонь і димові завіси, силовики знесли засідку ворога. Шлях був відкритий.



У вирі подій не помітили, як настали сутінки. Аби не демаскуватися, техніка рухалась з вимкнутими освітлювальними приборами. Але й тут не обійшлося без ексцесів. УАЗики з прикордонниками, які знаходились у складі третьої колони, несподівано потрапили під перехресний обстріл. Запаникувавши, деякі водії ввімкнули світло та, обганяючи решту машин, почали вириватися вперед. Аби зупинити хаос, десантники зупиняли їхній транспорт і розбивали фари.

Близько першої години ночі дістались другої переправи. З'ясувалося, що артилерія росіян зруйнувала її вщент. Колона зупинилась. У небі знову закружляли безпілотники. Тож іншого виходу,



Короткі хвилини відпочинку: Державний прапор зігріває.

ніж готуватися до наступного бою, не було. Десантники почали окопуватися.

Тим часом капітан Юрій Сельдеміров і майор Михайло Драпатий за наказом розшукували зручну переправу. Рухаючись уздовж берега, підійшли до населеного пункту, контрольованого бойовиками. Почувши роботу двигунів нашого танка та БТРів, російські найманці відкрили вогонь з мінометів. Аж тут у темряві Юрій помітив невелику просіку. Миттєво дав команду водієві повернути на неї. Згодом перед розвідниками з'явився бетонний міст. Проїхати по ньому було неможливо, бо терористи завбачливо викопали перед ним глибокий п'ятиметровий рів. До того ж дорогу перекривала велика бетонна плита. Зачепити та відтягнути її наші не могли, адже бойовики зрізали металеві скоби.

До справи взявся майор Михайло Драпатий. Він на танку об'їхав рів, поваливши кілька дерев. Корпусом машини скинув плиту. Та щойно прохід звільнив-



ся, росіяни відкрили масований вогонь по основній колоні.

— Касетний град просто піднімав землю, я такого ще не бачив, — згадує Юрій. — Земля в буквальному сенсі горіла під ногами. Коли обстріл закінчився, я намагався викликати основну колону по радіостанції. На жаль, ніхто не відповідав. І мене це бентежило. Нарешті через п'ять хвилин мені відповіли. «Переправа готова», — доповів я.

Через постійні обстріли ворожої артилерії українська колона по одній-дві машини долала переправу до п'ятої години ранку. Діставшись протилежного берега з мінімальними втратами, десантники рушили далі. Але щойно машини уповільнювали рух, як «хвіст» колони вражали міни противника.

Тільки діставшись Мелітополя, десантники дозволили собі кілька годин сну. Просто неба. Без пострілів, розривів мін і «Градів». Це було перше щастя перед тим, коли вони побачили своїх рідних...

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

Чисте небо, рідні чекають удома.

Радіоперехоплення: «Работаем по цели. Сожжем этот „черный квадрат“!»




СТАТУС

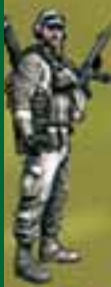

УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ НАДАЄТЬСЯ...





АЛГОРИТМ ДІЙ ДЛЯ НАБУТТЯ СТАТУСУ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ





У місячний строк після завершення особами виконання завдань командир подає на розгляд комісій, утворених у міністерствах «Довідку про безпосередню участь особи в антитерористичній операції, забезпечення її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України».





Комісії вивчають документи і подають їх на розгляд міжвідомчої комісії, а в разі відсутності підстав, які підтверджуються документами, повертають їх до військових частин (органів, підрозділів), установ, закладів з метою подальшого доопрацювання.



Розгляд документів Міжвідомчою комісією при Державній службі у справах ветеранів війни та учасників АТО та в місячний строк з дня надходження документів прийняття рішення щодо надання статусу учасника бойових дій, про що інформує комісію відповідного міністерства.



Видача посвідчення.



20 серпня 2014 року Кабінет Міністрів України затвердив «Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення» (Постанова КМУ від 20 серпня 2014 р. №413). З огляду на численні звернення до редакції нашого журналу військовослужбовців-учасників АТО з проханням розтлумачити юридичні аспекти цього документа, ми звернулися до його безпосередніх розробників. На запитання нашого кореспондента відповів начальник відділу правового забезпечення роботи з кадрами та реалізації їхніх соціальних прав Департаменту правового забезпечення МО України Олексій Камінецький.

- Олексію Валентиновичу, довго очікуваний учасниками АТО документ затверджено. Будь ласка, розкажіть, як і коли запрацює механізм з видачі посвідчень учасників бойових дій?

- На сьогодні (бесіда відбулася 15 вересня. – Ред.) маємо декілька аспектів, які безпосередньо впливають на оперативність реалізації постанови Кабміну. По-перше, Державною службою України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції має бути утворена міжвідомча комісія із включенням до її складу фахівців Міноборони, МВС, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби та інших військових формувань. До неї можуть включатися фахівці інших державних органів та представники громадськості, що, без сумніву, дозволить здійснювати прозорий та відкритий контроль з боку суспільства.

Саме вона, згідно з чинним законодавством, і стане тим органом, що прийматиме рішення чи надавати конкретним особам статус УБД. Однак, на жаль, з цілком об'єктивних причин ще відсутній склад цієї комісії. З огляду на те, що голову Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників АТО Дерев'янка Артура Валентиновича було призначено лише 10 вересня, вочевидь, знадобиться певний час для налагодження повноцінної роботи цього інституту та його взаємодії з комісіями силових міністерств та відомств. Проте переконаний, що формування міжвідомчої комісії з надання статусу учасника бойових дій розпочнеться вже найближчим часом.

По-друге, в Порядку зазначено, що «райони проведення антитерористичної операції та терміни її проведення визначаються Антитерористичним центром при СБУ». Нині вони не визначені, тож це стає другою обов'язковою умовою початку практичної роботи з організації надання статусу УБД.

Статус надаватиметься лише при документальному підтвердженні перебування особи в цій зоні у визначений час з завданням участі в бойових діях або їхньому забезпеченні.

- Тобто практично кожен, хто побував у зоні АТО, може розраховувати на статус УБД?

- Ні. Ще раз повторю: лише ті, які безпосередньо залучалися до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення. Наприклад: не повинно бути такого, що військовослужбовці, які були відряджені в зону АТО на один-два дні з метою, не пов'язану з безпосередньою участю в антитерористичній операції (проведення розслідування чи перевірки) отримують статус учасника бойових дій нарівні з тими військовослужбовцями, які протягом місяців виконували бойові завдання на передовій. Проте все вирішуватимуть комісії, які розбиратимуть кожен випадок окремо.



- Розглянемо життєву ситуацію, яка нині є типовою для багатьох бійців АТО. Людину поранено й вона перебуває на лікуванні в госпіталі. Як бути їй, з чого розпочати, аби здобути належний за законом статус?

- Учасникам АТО не доведеться особисто звертатися до комісії, відомості про них надаватимуть військові формування та відомства, які направили їх на територію проведення антитерористичної операції. Саме на командира (начальника) військової частини покладено обов'язок у місячний строк після завершення особами (говоримо про військовослужбовців ЗС України) виконання завдань АТО подати на розгляд комісії Міноборони довідку за формою згідно з додатком 1 (див. мал. 1) та документи, які є підставою для надання статусу УБД. Відомча комісія вивчає документи та подає їх на розгляд міжвідомчої комісії, створеної Державною службою України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції або ж повертає у військову частину для доопрацювання.

Міжвідомча комісія розглядає переданий відомчою комісією пакет документів, у разі необхідності заслуховує пояснення осіб, стосовно яких вони подані, свідків, представників державних органів та в місячний строк з дня надходження приймає рішення щодо надання статусу УБД. Документ з рішенням повертається до відомства, яке й видає військовослужбовцю відповідне посвідчення.

Окремо регламентовано порядок отримання статусу УБД цивільними працівниками, які відряджались до зони АТО з метою забезпечення бойових дій. Наприклад, відомі численні випадки виїздів ремонтних бригад, що від-

Мал. 1

Кутовий штамп
військової частини
(органу, підрозділу),
установи, закладу

ДОВІДКА

про безпосередню участь особи в антитерористичній операції,
забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету
та територіальної цілісності України

Видана _____

(військове (спеціальне) звання,

прізвище, ім'я, по батькові)

про те, що він (вона) дійсно в період з _____ по _____ безпосередньо брав (брала) участь в
антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної
цілісності України в районі/районах проведення антитерористичної операції

Підстава: _____

Ця довідка є підставою для надання особі статусу учасника бойових дій.

(найменування посади, військового
(спеціальне) звання командира
(начальника) військової частини
(органу, підрозділу) чи іншого
керівника установи, закладу)
МП

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Мал. 2

Додаток 2
до ПорядкуКутовий штамп
підприємства, установи,
організації

ДОВІДКА

про безпосередню участь особи в антитерористичній операції

Видана _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

про те, що він (вона) дійсно в період з _____ по _____ безпосередньо брав (брала) участь в
антитерористичній операції в районі/районах проведення антитерористичної операції

Підстава: _____

Ця довідка є підставою для надання особі статусу учасника бойових дій.

(найменування посади керівника
підприємства, установи, організації)
МП

(підпис)

(ініціали та прізвище)

новлюють працездатність бронетехніки на місці. Такі особи мають звертатися з заявами до керівників своїх підприємств та установ. Ті своєю чергою, окрім витягу з посвідчення про відрядження до зони АТО, власних наказів та розпоряджень та довідки згідно з додатком 2 (див. мал. 2) мають надати документи, що слугували підставою для направлення спеціаліста в зону АТО. Як правило, це – заявка або лист військового керівника про необхідність надання фахової допомоги безпосередньо в районі бойових дій.

- На жаль, ми не завжди можемо похвалитися високим рівнем правової культури на місцях...

- У разі неподання командиром військової частини (органу, підрозділу) або іншим керівником до відомчої комісії документів, необхідних для надання статусу УБД, особа може самостійно звернутися до неї.

- Чи передбачені шляхи апеляції щодо рішень комісії?

- Так, у разі відмови в наданні статусу УБД повторно це питання може бути винесене на розгляд міжвідомчої комісії за рішенням Міністра соціальної політики. Окрім цього, рішення комісії може бути оскаржене в судовому порядку.

- Чи регламентовано обов'язковий термін перебування в зоні АТО для набуття статусу УБД?

- Ні, документ не передбачає таких обмежень.

- Скільки часу може тривати процедура підтвердження права на посвідчення УБД?

- Максимум 2,5 – 3 місяці. Це принаймні те, що допускається законодавством. Хоча цей термін може бути значно меншим.

- Постанова Кабміну ставить завдання Міністерству соціальної політики та Державній службі у справах ветеранів війни разом із зацікавленими органами виконавчої влади створення єдиного реєстру учасників антитерористичної операції...

- Як зазначила Людмила Денисова, його буде сформовано для того, аби жоден борець АТО, який потребує допомоги, не залишився без опіки з боку держави. Окрім цього, реєстр стане запобіжником зловживань, адже зафіксує кількість учасників АТО й у такий спосіб унеможливить їхнє безпідставне збільшення.

Важливо, що єдиний реєстр учасників АТО формуватиметься не згори, а знизу. Кабмін, затвердивши такий порядок, надав чималі повноваження командирів, адже саме він й ніхто інший знає про свого підлеглого найбільше.

Записав Руслан ТКАЧУК

ОФІЦЕР КОЦЮБИНСЬКИЙ – ГІДНИЙ ВЕЛИКОГО ПРАДІДА



Його татові, Юлію Романовичу Коцюбинському, судилася нелегка доля: він дуже рано втратив свого батька, — Романа Михайловича Коцюбинського (сина видатного українського письменника), якого розстріляли енкаведисти. Тривалий час мусив жити з тавром сина «ворога народу». Мужньо витримав страшні лихоліття Другої світової війни, отримавши поранення (дивом залишився живий!). Мешкав у колоніях та інтернатах, щоразу пориваючись на свободу. А коли пішов до війська, то саме на його танковій дивізії випробовували атомну бомбу... Тепер, його син, Ігор Коцюбинський, директор Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника Михайла Коцюбинського, захищає нашу незалежність на Сході України, на Донбасі. У музеї порядкує його дружина Наталія, яка, по суті, працює за двох. А роботи – багато, зокрема потрібно належно відзначити ювілей Михайла Коцюбинського. Та й музею виповнюється вісімдесят років...

Ігор Коцюбинський з дружиною Наталією та донькою Іриною



Нас підступно обстріляли російські військові. Це – їхня «робота»! Абсолютно точно – лупили з російського боку, жодних сумнівів. Організувати такий несамовитий обстріл із російської території могли лише їхні професійні військові. І, безперечно, це була не якась безладна, хаотична стрілянина, а потужні, прицільні залпи.

Відверто кажучи, зателефонувати правнуку Коцюбинського в зону АТО й поспілкуватися з ним виявилось дуже непросто. Втім розмова все ж таки відбулася.

– Добридень, Ігорю! Вболіваємо за тебе і щиро пишаємося тобою! Бажаємо, щоб ти якомога швидше повернувся додому живий і здоровий.

– Дякую! Втім поки що тут, у зоні АТО, ситуація надто складна. До справжнього миру ще дуже далеко.

– Чув, що ти недавно потрапив під шалений обстріл...

– Так, це сталося 4 вересня вночі. Наші позиції зазвичай обстрілюють вночі. Але цього разу вогонь був настільки нищівний, що нагадував якесь диявольське пекло! Чимало моїх бойових побратимів загинуло, багато поранених. Чесно кажучи, я дивом залишився живий. З одного боку, радість – уцілів! А з другого – невимовний, скорботний смуток за полеглими.

Це ж в основному звичайні мирні люди, які зовсім не хотіли цієї клятої війни, але змушені були взяти зброю, аби захистити Вітчизну.

Якби ми не зупинили ворога, переконаний, військова агресія продовжувалася б далі, адже не секрет, які плани були у кремлівських політиків. Їх публічно у своїй манері озвучив Жириновський...

– Загарбати пів-України!

– Авжеж. Тому в нас просто не було вибору – або воювати, або мешкати на окупованій території.

– До речі, а хто влаштував той обстріл українських позицій 4 вересня? Знаю, наші бійці, які побували на цій війні, розповідали, що нерідко шалений, кинджальний вогонь із потужної зброї – «Градів», мінометів та артилерії – вівся саме з російської території...

– Так і цього разу було. Нас підступно обстріляли російські військові. Це їхня «робота»! Абсолютно точно – лупили з російського боку, жодних сумнівів. Хто ж іще міг організувати такий несамовитий обстріл із російської території? Тільки їхні професійні військові. І, безперечно, це була не якась безладна, хаотична стрілянина, а потужні, прицільні залпи. Тобто все було чітко сплановано. Вони виконували наказ, аби таким чином деморалізувати наших бійців.

Однак ми вистояли і зараз на сторожі, адже будь-якої миті що завгодно може трапитися. От уже після підписання мирного договору, коли ніхто не повинен стріляти, загинуло одинадцять бійців з нашого українського добровольчого батальйону «Айдар». Як вони розповідають, напали на підступну засідку російського спецназу.

– Вас навіжено обстрілюють з російського боку. А ви не стріляєте у відповідь у їхній бік?

– Ні, жодного разу, бо це територія іншої держави. Це вони – агресори, а не ми! Ми, українці, – мирні люди, нам не потрібні чужі те-

риторії. Все, чого ми прагнемо, – бути господарями у своїй незалежній країні. Але шовіністам це не подобається. Пригадуєш, вони й раніше неодноразово погрожували нам, а тепер підступно вдерлися в Україну й окупували наші землі в Криму та на Донбасі!

– Ігорю, тобі 49 років. Все ж таки для бійця, який вирушає на війну, – це вже певний вік. Як трапилося, що тебе мобілізували одним із перших?

– Просто я за радянських часів закінчив військове училище в Таллінні. Думаю, це й стало вирішальним. Хоч я давно, ще на початку незалежності, облишив військову справу. Мене чимдалі, тим більше приваблювала робота в музеї Михайла Коцюбинського, де я фактично виріс.

Я щиро мріяв продовжити справу свого батька. І ця мрія здійснилася: я поринув у музейну роботу, відкрив для себе чимало нового, виношував нові плани. А коли батько відійшов у вічність, у мене навіть жодного сумніву не було: музей повинен жити далі, щоби велася справжня наукова робота, видавалися нові важливі й цікаві книжки, постійно проводилися презентації, творчі зустрічі, наукові конференції, організовувалися мистецькі виставки...

– І тобі дуже багато чого вдається зробити. Думаю, шляхетний і водночас надзвичайно вимогливий, працелюбний Юлій Романович був би задоволений і щиро пишався б таким сином!

– Дякую. Я дійсно, цим жив і був по-справжньому щасливий, коли, наприклад, вдалося втілити заповітну мрію тата – видати чотири томник листів до Михайла Коцюбинського. Це була така колосальна праця!

– Але почалася війна...

– 17 березня, увечері, мені принесли повістку. Треба було наступного дня прийти до військкомату.

– З речами?

– Так. Я – людина законослухняна, патріотична, тож швидко зібрався й рівно о восьмій з'явився до військкомату. Відверто кажучи, спочатку думав, що мене заберуть днів на десять – на перепідготовку. Тоді ж іще російська військова агресія тільки-но розпочалася, ми навіть не уявляли її масштабів.

– Зараз ти – на Луганщині. У тебе є каска, бронежилет?

– Допомогли земляки. Як дізналися, що я вирушаю на війну, колеги-музейники оперативно зібрали кошти на каску, бронежилет, каримат, медикаменти... Користуючись нагодою, хочу щиро подякувати за таку дружню й своєчасну допомогу директору Київського літературно-меморіального музею-квартири Павла Тичини Тетяні Сосновській, відомій громадській діячці Тетяні Жогалко, всім небайдужим людям.

– Ти був офіцером запасу. А яка зараз у тебе посада?

– Заступник командира по роботі з особовим складом.

– А як у вас там із харчуванням? Бо дехто з бійців нарікає на консерви...

– Так, консерви вже, звісно, в печінках сидять. Та про нас дбають земляки. Привозять гуманітарну допомогу, зокрема й продукти з Чернігова, Ніжина, Прилук, Варвинського, Талалаївського й інших районів. Ми щиро вдячні людям за таку велику підтримку!

Загалом, ця війна довела, що наша молодь готова самовіддано захищати свою Вітчизну; що ми, українці, здатні об'єднатися й нарешті відчувати себе нацією. Раніше багато говорили про національну ідею, але такого патріотичного піднесення, яке відбувається зараз, ніколи не було. Тому ми неодмінно переможемо в цій боротьбі за свою свободу, вступимо в НАТО й створимо

Росію чекають важкі часи – майбутнього в тоталітарної шовіністичної імперії немає. Головне, нам потрібно нарешті навчитися робити правильні висновки зі своїх помилок і не повторювати їх.

українську армію, яка стане однією з найсильніших у Європі. А от Росію чекають важкі часи – майбутнього в тоталітарної шовіністичної імперії немає.

Головне, нам потрібно нарешті навчитися робити правильні висновки зі своїх помилок і не повторювати їх.

– Це ж саме мені нещодавно сказав хороший товариш, перекладач, який мешкає в цілком благополучній Фінляндії. У них найбільше потрясіння за весь цей час (десятки років!) – радянсько-фінська війна. Відтоді там усе добре й стабільно. Заможні фіни можуть спокійно планувати власне життя на тридцять-сорок років уперед. Так от, на моє запитання, як їм це вдається, пан Ееро відповів, що вони просто вміють вчитися на чужих помилках, аби уникнути своїх.

– Добре сказано!

– Авжеж. Ми чекаємо на тебе, Ігорю. Повертайся живим і здоровим!

– Так і буде.

Розмову вів
Сергій ДЗЮБА



«НАРОДНИЙ ТИЛ»

Ці добровільні помічники армії, маючи таку символічну назву, уже давно стали не просто командою, а справжньою сім'єю. Один із засновників цього волонтерського руху – киянин Георгій Тука. Товариші по цеху по праву називають його народним генералом волонтерської армії.

У штабі «Народного тилу» панують милосердя, самопожертва, виявляються неабиякі менеджерські здібності. І ненависть до державних бюрократів. Правда, на її прояв у волонтерів просто немає часу. Ці професіонали – освічені і працьовиті люди. Кожен опікується своїм напрямом роботи: Роман Сініцин як заступник вирішує найбільш проблемні питання, Олексій Сухарелідзе займається оптикою, Павло та Мар'яна Шимановичи – справами прикордонників і 80-ї Львівської бригади, Богдана Ярова відповідає за медичне забезпечення.

На самому складі, що розмістився в невеличкому двоповерховому будинку по вулиці Жиланська, 68 завжди метушня: люди неспинно щось пакують, записують, телефонують. Переступаючи коробки – відкриті, закриті, обмотані скотчем, пробираємося до коридору. В очах рябить від безлічі різних предметів, украй необхідних нашим хлопцям на фронті: рації, господарські засоби, ліхтарі, засоби від комарів, футболки, шкарпетки, тактичні маски, термобілизна, балаклави – усього не перерахувати. Усюди на ящиках записані телефони одержувачів, номери частин і батальйонів, куди все це буде доставлено. Зупиняємося біля дверей кабінету Георгія Туки, з усіх щілин якого просочується дим від цигарок, що свідчить: господар – на місці. Після приязних привітань починається розмова.





– Чому ви почали займатися благодійництвом?

– Свого часу брав активну участь у подіях на Майдані. Бачив справжніх патріотів. Тому залишатися на теплому дивані просто не міг. Допомогати бійцям почали з кримських подій. Тоді з хлопцями просто скинулися по 500-600 гривень і поїхали на півострів. Проблемами забезпечення наших на Сході країни почав опікуватися через випадок: 10 травня знайомого офіцера відправляли на Карачун. У нього та його товаришів нічого не було. Скинулися, купили їм коліматори. Потім з'ясувалося, що одягу в них теж немає... Зв'язалися з іншими волонтерами й дійшли висновку, що необхідно мати своє окреме приміщення. Зупинили вибір на цій адресі. Тут уже поряdkував Максим Музика. Він нас і прихистив». Після чого в мене вдало розкрутилася сторінка у Facebook, активно пішли репости. Разом з волонтерами затвердили логотип нашої організації та нещодавно зареєстрували назву.

– Хто ви за фахом?

– Айтїшник.

– Навчалися, мабуть, у КПП?

– Так, але розпочинав у столичному військовому навчальному закладі.

– В якому саме?

– У КВІРТУ, що був колись на Мельникова, 81. Так сталося, що за станом здоров'я я, на жаль, пішов з війська. А син навпаки – зараз проходить бойове злагодження у 95-й бригаді, до цього відслужив прикордонником. Ким бути – вирішував сам.

– З чого починається ваш робочий день?

– Здебільшого з відповідей на запити у Facebook. За ніч їх надходить 30-40, тож я намагаюся відгукнутися на кожен з них. І так щодня. Потім ми всі ці заявки збираємо до купи і починається копїтка праця.

– На яку суму грошей за весь час удалося відправити потрібного майна?

– Близько 10-15 мільйонів гривень. І це тільки майна. Зараз команди груп, підрозділів виходять на нас самі з проханням забезпечити найнеобхіднішим. Не так давно ми озброїли спецпризначенців з різних полків мобільним транспортом, придбали для них 25 сучасних іномарок – позашляховик Mitsubishi L200. Сьогодні своїх людей на Схід країни відправляють Податкова міліція, УБОЗ, УБЕЗ, СБУ... Наш принцип – допомагати всім.

– Скільки часу в середньому йде на те, щоб задовольнити той чи інший запит?

– До тижня.

– Перший свій «караван» запам'ятали? Що ви ним переправили?

– Усе необхідне, починаючи від вологих серветок і закінчуючи нічними прицілами. Згадую, як ми потрапили до розташування 51-ї бригади. Того дня її особовий склад урочисто склав присягу на вірність Україні. Усі бійці отримали гроші.

Ми зі своїм вантажем стояли неподалік. Хлопці, підійшовши до нас, обережно запитали: «Скільки коштує бронік?» «Ніскільки. Одягай!» – почули у відповідь.

Перші дні нам доводилося у буквальному сенсі ловити й одягати солдатів. Бо вони думали, що приїхав пересувний магазинчик, і за браком коштів ніхто не йшов до машин з екіпіруванням. Та ми намагаємося всіляко допомагати бійцям, бо розуміємо: кожна посилка на передову збільшує шанси зберегти життя нашим захисникам.



– Останнім часом йдуть розмови про безпілотники. Скільки коштує один і скільки їх зараз необхідно?

– Нормальний – від 3 до 20 тисяч доларів. А їх потрібно десятки... Бо безпілотники – це швидка й оперативна розвідка з повітря, це корегування вогню. Лишень уявіть собі, як діє ворожа артилерія: спочатку з'являється безпілотник, а хвилин за 20-30 починається обстріл.

Силами АТО ми спромоглися доставити три безпілотники. До того ж створили ще й повноцінний центр з підготовки пілотів для керування цими літальними апаратами. Ці спе-





ціалісти вже скоро отримають сертифікати, тож наша армія поповниться професіоналами.

– Яка була найнесподіваніша заявка з фронту?

– Якось бійці одного з підрозділів замовили «планку Пікатіні». Річ у тому, що на автомат Калашникова нічого не поставиш без кріплення – ні приціл, ні ліхтарик, ні цілевказівник. АК, по суті, голий. А ці кріплення – страшенний дефіцит. Як виявилось, їх виробляють за кордоном, але продають за надто високими цінами. Тож волонтери «Народного тилу» пішли іншим шляхом: вони знайшли українське підприємство, на якому можна виготовляти ці кріплення. Правда, при цьому виникає питання: чому, маючи такий потужний арсенал вітчизняного ОПК, досі не були розроблені такі необхідні планки.

Відсутні й каски. Є радянські залізні, але це ж смішно. А ось кевларові шоломи нині – неабияка проблема. Спочатку їхня ціна була від 60 євро, зараз їх «птовхають» по 2,5-3 тисячі гривень. Ми потроху знаходимо вихід і ведемо переговори щодо поставки значної кількості захисних шоломів з Ізраїлю.

– А як з медичним забезпеченням?

– Медичний напрям у «Народному тилу» очолює Богдана Ярова – красива жінка, яка має дві вищі освіти та власний бізнес. Зараз її зусилля зосереджені на тому, щоб забезпечити армію всім необхідним. Список потреб займає не один аркуш. У зону АТО вже доставлені 2 сучасні реаномобілі. Кожну машину ми обладнали дефібрилятором, апаратом для подачі кисню, електрокардіографом. Є там і комплекти нош, транспортних шин тощо. У планах на майбутнє – ще два таких реаномобілі.

Протягом останніх тижнів ми зібрали близько 5 тисяч аптек для військових. Проте збір комплектів необхідних медзасобів триває й досі, адже в наших планах ще 50 тисяч аптек. У кожному комплекті є збірка пам'яток щодо надання якісної та вчасної медичної допомоги на полі бою.

Досить гостро стоїть питання щодо кровоспинних препаратів. У цьому плані ми тісно співпрацюємо з Міністерством оборони. Його представники готові купити партію хороших гемостатичних засобів. Зупинилися на препараті «Celox». Він – найкращий і, до речі, в обов'язковому порядку присутній в аптечках військових НАТО і США.

Тим часом до нас сходами піднімається добре одягнений чоловік років 45.

Вони потребують нашої підтримки щодня



ВОЛОНТЕРСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «НАРОДНИЙ ТИЛ»
м. Київ, вул. Жилинська 6Б, тел. (067) 888-3000

5168 7420 1372 4186 (Георгій Тучка)



– Прийміть, будь ласка, ось це, – просить він, простягаючи Георгію якусь коробку.

Як виявилось, усередині лежав тепловізор – «Квантум» 10 серії. Це досить коштовна річ, ціна якої 5 тисяч доларів. За словами Георгія, таких в Україні взагалі немає. Виробляє дану оптику Білорусь з американських комплектуючих. Ось уже протягом чотирьох тижнів волонтери намагаються налагодити постачання тепловізорів з білоруського підприємства. Та наштотвхуються на глуху стіну – виробник знаходиться під постійним тиском Росії.

– І багато таких людей приходить?

– Багато. Недавно завітала людина і віддала мені пакет з грошима. Я питаю: «Що це?» «Двадцять тисяч. Вибач, що так мало...» Потім нам принесли ще... Саме сьогодні, коли наближаються холоди, вкрай необхідні гроші на придбання 10 тисяч комплектів термобілизни. Учора ми отримали «гарячу» заявку з «фронту»: бійці потребують теплих речей.

До речі, щодо теплоти, щоправда душевної, редакція журналу «Військо України» передала волонтерам «Народного тилу» для військовослужбовців буклети-обереги «Повертайся живим!» Переконані: ці книжкові обереги, які містять дитячі вірші, малюнки, листи-звернення до солдатів, зміцнять їхній бойовий дух, надихнуть на ратний подвиг та вбережуть від ворожої кулі.

В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ



Я, Андрій Дериземля, оголошую про створення «Центру допомоги армії»

З такими словами відомий чернігівець, чемпіон світу, багаторазовий призер чемпіонатів Європи з біатлону звернувся до жителів Сіверського краю із закликом підтримати бійців 1-ї танкової бригади, 13-го та 41-го батальйонів територіальної оборони у великій місії – захисті Батьківщини.



Що таке честь і якою ціною здобувається перемога, Андрій Дериземля знає добре, досягаючи для України звитяги на численних змаганнях за кордоном. Титулованому спортсмену, лідеру української збірної та одному із 30 найкращих біатлоністів світу неодноразово пропонували виступати у складі збірної Канади, але як справжній патріот України Андрій відмовився. Сьогодні справою патріотизму він вважає забезпечення Української армії.

Незважаючи на нещодавню відкриття центру, волонтери непогано стартували: за короткий проміжок часу вони зібрали та відправили на охопленій вогнем Схід країни сотні кілограмів найнеобхіднішого вантажу – від зубної пасти до бронезжилетів і теплої одягу. У Чернігові вже нікого не дивують люди, які у дворах та біля супермаркетів збирають речі та продукти харчування.

– Чернігівці виявилися небайдужими до проблем нашої армії, – не без гордості зазначає Дериземля, – і хоча в нас не лунає артилерійський гуркіт, вулицями Сіверщини не повзуть ворожі бойові машини, проте ця війна торкнулася серця кожного українця.

До благодійної ініціативи долучилися і чернігівські підприємства. Зокрема, компанія «Інтер Карс». За словами її представника Василя Раскіна, компанія буде перераховувати на потреби АТО 1 % від місячної виручки. А це – близько 10 тисяч гривень.

Підтримує роботу «Центру допомоги армії» і міська влада. Так, перший заступник міського голови Чернігова Микола Миргородський особисто посприяв, аби чернігівські бійці, які перебувають у зоні АТО, разом з гуманітарною допомогою отримали до 200 примірників серпневого номера журналу «Військо України». Більше того, як повідомив Микола Миргородський, сьогодні влада у співпраці з волонтерами центру опікується пораненими бійцями, а також родинами загиблих. Таку допомогу, зокрема, отримала сім'я загиблого капітана 13-го батальйону територіальної оборони Олексія Коновалова.

Відправляючи черговий вантаж у зону АТО, чернігівські волонтери переконані: допомагаючи бійцям та їхнім родинам, здобудемо перемогу. І коли ми пройдемо цей шлях, ще більше цінуватимемо те, що маємо: свою Батьківщину, сім'ю, шматок хліба та ясне небо.

Народ — для армії

Українці виявилися небайдужими до проблем забезпечення Української армії.

Рух волонтерів набирає обертів. Долучилися до нього і мешканці мальовничого села Городище, що в Коропському районі на Чернігівщині. Люди добре розуміють: підтримка захисників Вітчизни – благородна справа. Тож селяни почали зносити до сільради консерви, крупи, цигарки, медичні препарати, товари першої необхідності, аби «українські хлопчики», які сьогодні боронять рідну землю, відчули тепло рідної домівки.

Ця посилка на Донбас уже далеко не перша. Цього разу селяни двох маленьких сіл – Городище і Придеснянське – зібрали копти і придбали бронезжилет.

– Коштує він 2 200 гривень, – розповідає голова сільради Наталія Антоненко. – Гроші збирали всім миром, хто скільки дасть. І ось – купили.

Інші села Коропщини теж не пасуть задніх. В Оболонні, приміром, люди у звичайні банки, неначе в скриньки, кидають гроші. Навіть старенькі бабусі несуть свої скромні заощадження, бо, як сказала одна жіночка, «ми вже пожили, але не хочеться залишати цей світ, знаючи, що Україна у вогні».

Усі – від малого до старого – мріють про мир. Мріє про нього і семирічна Маринка, батько якої на Сході країни захищає її майбутнє. Мріє й її сусід – десятирічний Сергійко, який чекає на повернення свого брата. А ввечері, звільнившись від хатньої роботи (бо ж треба допомагати дорослим, особливо у такий скрутний час!), вони зустрінуться з друзями-однолітками біля старого покинутого будинку, в якому ніхто давно не живе, аби обговорити, хто що почув за цей день про воєнні події. Діти вірять у своїх захисників, вірять у них і дорослі українці.



ПСИХОЛОГИ ДЛЯ УЧАСНИКІВ АТО



«Ми разом йшли в бій. Разом воювали, стріляли. Він завжди прикривав мою спину, а я – його. Тепер «ми» вже не існує. Того, хто завжди був поряд, вразила куля ворога. Я втратив свого брата. Я втратив частину себе...»

І таких одкровень військової душі – безліч. Бійці часто говорять про смерть, та підготуватися до неї неможливо. Людська психіка не витримує жахів війни. Психологічні розлади, як стверджують фахівці, виникають майже в половини учасників бойових дій. Так званий «афганський» синдром містить у собі причину асоціальної поведінки військових ветеранів. По-науковому він називається ПТСР – посттравматичний стресовий розлад. Він виявляється через 3-6 місяців після закінчення війни. Один з основних симптомів – флешбеки: ветерану ввижаються неприємні ситуації, які він намагається забути. У нього може виникати бурхлива активність, обумовлена комплексом провини. Аби «заглушити війну в голові», колишні воїни вживають спиртні напої, наркотичні речовини, можуть увійти до кримінальних угруповань. Симптомами розладу також є безпричинна агресія, спрямова на сім'ю та близьких. ПТСР характеризується й соматичними проявами: порушенням сну, головними болями, серцевими нападами.

Психолог батальйону «Київщина» Андрій Козинчук: «Ми рекомендуємо знімати бойовий стрес через сублімацію агресії. Це просто – обмотав дерево матрацом і лупцюй «ворога»»



Військовий психолог має вміти швидко «зібрати» бійця і зорієнтувати на бій.

У США вже багато років діє програма «TRICARE» з реабілітації учасників бойових дій, повернення їх до нормального життя. Психічні та психологічні розлади після участі в локальних конфліктах американська військова медицина ділить на три категорії: посттравматичні стресові стани, серйозні депресивні розлади або симптоми депресії та наслідки черепно-мозкових травм.

«АФГАНСЬКИЙ» СИНДРОМ ПРОГАВИЛИ. НА ЧЕРЗІ – «ДОНЕЦЬКИЙ» І «ЛУГАНСЬКИЙ»?

У Радянському Союзі під час так званої інтернаціональної допомоги афганському народу психологічній допомозі військовослужбовців не приділяли уваги. У результаті до посттравматичного стресового розладу були схильні більше 50 % солдатів, а це вже стало проблемою не індивідуума, а соціуму. Тому сьогодні під час проведення АТО й особливо після її закінчення не можна недооцінювати роль військових психологів у реабілітації наших воїнів.

На жаль, в українському війську маємо серйозні прогалини у становленні і функціонуванні психологічної служби. Щоб зрозуміти, чому так сталося, треба трохи заглибитися в історію. Раніше в армії існували політоргани. Політруку, щоб проводити лінію партії, потрібні були знання з педагогіки, психології та пропаганди. Ця комплексна робота включала активні форми впливу на свідомість людини. Замполіту так або інакше доводилося бути ще й психологом, навіть якщо його так і не називали. Після розпаду СРСР у нашій армії намагалися створити соціально-психологічну службу. Робота проводилася у вірному напрямку, але не була доведена до логічного завершення. Положення СПС, директиви, накази, штатну структуру вдало скопіювали практично всі силові структури країни. Але у війську пішли своїм шляхом, створивши органи виховної роботи. Офіцери-вихователі займалися чим завгодно, але не виконанням своїх функціональних обов'язків. Проте психологія – це специфічний вид діяльності, який вимагає постійного перебування у професійному середовищі. А ця служба фактично існувала лише на папері. Можна сказати, що її й зараз немає, бо не побудована вертикаль. У війську маємо близько двох сотень посад, які заповнені ледь наполовину. І не факт, що їх обіймають фахівці.

До обговорення непростой ситуації, що склалася з психологічним забезпеченням війська, ми запросили фахівців із військового та цивільного середовищ. Сьогодні час диктує прийняття неординарних рішень не тільки при веденні бойових дій. Тому не є дивним те, що на передовій з подоланням наслідків посттравматичних стресових розладів у військовослужбовців пліч-о-пліч працюють спеціалісти соціально-психологічного центру ЗСУ та волонтери громадського об'єднання «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій».

– Ситуація вимагає докорінних змін, – говорить провідний психолог соціально-психологічного центру Збройних Сил України майор запасу Володимир Петухов. – І не тільки в реорганізації нашої служби. Сьогодні категорії, з якими ми працюємо, змінилися: на фронті це переважно офіцери, мобілізовані, контрактники, а також взагалі нова категорія для Збройних Сил: резервісти і добровольці. Більшість командирів, особливо з числа мобілізованих, до цього не звикли, адже в колишньому війську працювали лише зі строківниками. Нині ми виїжджаємо групами в зону АТО для процесу відновлення особового складу в базових таборах або безпосередньо на передову. На жаль, у соціально-психологічному центрі ЗСУ налічується лише декілька штатних посад психологів. Через катастрофічний брак кадрів ми не можемо забезпечити ту необхідну кількість фахівців, яку потребують на фронті. Тому звернулися по допомогу до волонтерів, яких намагаємося залучати до роботи з пораненими і біженцями. Ми уклали угоду з громадським об'єднанням «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій». Наші цивільні колеги мають можливість залучати додаткове фінансування з іноземних грантів, готові створювати реабілітаційні центри для військовослужбовців, де можна буде працювати з посттравматичними розладами.

Ми надали пропозиції щодо збільшення штату центру, запропонували концепцію розвитку психологічної служби. Але документи ці не поспішають втілювати в життя. Мабуть, начальники вважають, що їхнє ухвалення не на часі.

Між тим досвід ведення АТО показав: військові психологи на фронті не лише потрібні – їхньої присутності вимагають самі командири. Військовий психолог має вміти швидко «зібрати» бійця і зорієнтувати на бій. Адже від бойового духу бійців на полі бою значною мірою залежить успішність ведення антитерористичної операції.



Завдання психолога – надати експрес-допомогу, а інколи просто уважно вислухати співрозмовника.

Деякі солдати після обстрілів або побачених поранень і смертей своїх братів деморалізовані та відмовляються виконувати бойове завдання, виходити на блокпости. А командири через брак досвіду не можуть підняти підлеглих в атаку. І тоді викликають психологів. Головне в цій ситуації – уміння надати експрес-допомогу, а інколи просто уважно вислухати співрозмовника.

– Запобігти соціальній катастрофі можуть військові психологи, – переконаний Андрій Козінчук, капітан запасу, психолог обласного батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Київщина» (першого добровольчого підрозділу, який потрапив у зону АТО). Він є членом громадського об'єднання «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій», що налічує близько 500 психологів з усієї України, які працюють за різними напрямками на фронті й утилі. А «виросла» вона із психологічної служби Майдану.

– Ніхто у країні не сумнівається у нашій перемозі, – говорить Андрій. – Але з часом колишні бійці АТО неодмінно захочуть або витіснити пережите дуже жорстко, або відтворити цю картину. Один з варіантів – це створення злочинних угруповань. У 90-х роках минулого століття більшість цих бандугруповань становили саме ті, хто пройшов через Афганістан. Наше головне завдання – запобігти такому розвитку подій. Роботу ми виконуємо в комплексі. Психологічна допомога військовослужбовцям розподіляється на три етапи. Перший проводиться під час набору добровольців і мобілізованих. Потрібно визначити наскільки ефективний буде військовослужбовець у бою. Наступний етап – робота з бойовими психологічними травмами на передовій. Наприклад, людина стала свідком смерті товариша або зайшла у так званий ступор, коли військовослужбовець стає просто неконтактним і в бою може «відключитися». Третій етап – проведення необхідних заходів у реабілітаційних центрах або безпосередньо на території військової частини.

За світовими стандартами, військовослужбовцю після бойових дій не можна відразу повертатися додому. Він має пройти хоча б двотижневу реабілітацію, під час якої його можуть відвідувати рідні, близькі, друзі. Але військовикові потрібно змінити обстановку. Тут найголовніше завдання для психологів – знову повернути людину до соціуму, щоб вона могла вести нормальний спосіб життя.

ПСИХОЛОГІВ, ГОТОВИХ ПРАЦЮВАТИ ПІД «ГРАДАМИ», МОЖНА НА ПАЛЬЦЯХ ПОЛІЧИТИ

— **З**а стандартами, перевіреними арміями багатьох країн, особовий склад повинен постійно бути під наглядом психолога і мати можливість пройти реабілітацію до повернення в сім'ю, – наголошує Козінчук. – Проте в українській армії цих стандартів у повному обсязі не дотримуються. Необхідність у психологах нівелиюється. Цим питанням конкретно не займаються. Особливо не вистачає кризових психологів. Їх в Україні не навчали, а теоретична частина, зазвичай, не мала нічого спільного з практикою. Тому психологи, які працюють сьогодні в нашому громадському об'єднанні, у більшості пройшли практику під час подій на Майдані. Асоціація зараз налічує близько 500 членів, але тих, хто працює в зоні АТО, більше п'ятнадцяти не набереться. Людина, яка працює під час бойових дій, сама піддається стресу. А психологу потрібно залишатися психологом, не звертати уваги на обстріли та можливість померти. Коли я був на передовій, нас за два дні одинадцять разів накрило «Градом». І в цей час треба було не панікувати, а продовжувати працювати. У тій ситуації я й надалі проводив тестування, спілкувався з хлопцями.

Коли військові побачили результат нашої роботи, командири підрозділів почали вимагати в Міністерстві оборони: «Прийжджали психологи, але мало, потрібно ще». Тепер ми офіційно за договором працюємо з усіма силовими структурами по декількох напрямках: період підготовки в підрозділі, період виїзду, безпосередня участь в АТО і головне – реабілітація. Останнє ще в нас попереду.

ПІСЛЯ ПЕРШОГО БОЮ В СОЛДАТІВ ЗМІНЮЄТЬСЯ СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ

— **В**елике значення має перший бій. Він – найнебезпечніший, – продовжує Андрій Козінчук. – Те, як боець його витримає, дуже важливо. Часто буває, що перший бій – це не пряме протистояння, коли ти бачиш противника, а противник бачить тебе. Це може бути просто обстріл артилерією. І важливо не те, як боець увійде в перший бій, а як з нього вийде. Ми розглядаємо будь-який підрозділ як малу соціальну групу. У них можуть бути сварки, побутові конфлікти. А після першого бою в солдатів змінюється система цінностей. Їм важливо вижити, помститися, якщо були загиблі, вразити противника вогнем – базові для війни речі. Їхня свідомість переходить у режим війни. Для нас важливо підтримувати цю військову свідомість під час конфлікту і вивести бійців із цього стану після закінчення АТО, щоб максимально без втрат ввести їх назад у соціальну сферу.

Ми повинні підготувати бійців до того, з чим вони можуть зіткнутися. Розповідаємо, які можуть бути реакції на стрес, що таке бойова травма. На нашому професійному жаргоні така профілактика називається психоедукацією. Людина інколи сама неправильно оцінює свої реакції, втрачає контроль над собою. Ми повинні пояснити, що весь спектр реакцій – це нор-

мальна властивість нашої психіки з деякими індивідуальними відмінностями. Ми навчаємо техніці вольової саморегуляції. Якщо людина знає всі можливі реакції на стрес, вона підвищує опірність власної психіки. Отже, військовослужбовець зможе допомогти товаришу, який не зміг побороти паніку, і надати йому першу психологічну допомогу.

Зараз професія психолога стала потрібною. Клінічні лікарні і госпіталі роблять заявку на психолога у штаті, бо побачили результат: психолог попрацював – і частини проблем у лікарів зникає.

ДЛЯ УНИКНЕННЯ «ВІЙСЬКОВОГО СИНДРОМУ» ВАЖЛИВО, ЯК СУСПІЛЬСТВО ЗУСТРІНЕ ГЕРОІВ АТО

Існує думка, що «військовий синдром» цієї антитерористичної операції буде набагато важчий за «афганський». Відомий військовий психолог Леонід Китаєв-Смик назвав посттравматичний стресовий розлад синдромом помсти. Так звані «військові синдроми» – це багато в чому сором і недосягнення бажаного результату. Наслідки залежатимуть від того, з чим ми вийдемо з цього конфлікту. Причому «афганський» і «в'єтнамський» синдроми були такими важкими не тільки тому, що там були програні війни. Вони закінчилися ще й знеціненням і дискримінацією тих, хто в них брав участь. У нас війна визвольна: ми захищаємо свою незалежність. Ступінь травматизації залежатиме від успішності кампанії і виправданості всіх жертв, від ставлення держави до захисників, серйозних реформ у нашій країні.

Для уникнення цього синдрому важливо, як суспільство зустріне тих, хто повернувся з фронту, і як їм допомагатиме.

– Саме на передовій сьогодні формується авангард нації, – впевнений Андрій Козінчук. – У нас була Революція гідності, а зараз йде «війна гідності». Людей, які повертаються з фронту, травмує те, що вони психологічно вже не відповідають життю, з якого вони вийшли. У добровольців з Донбасу найвища мотивація. Вони воюють більш усвідомлено, адже війна йде у прямому розумінні в їхніх домівках. Бійці хочуть, щоб на їхній землі змінилося життя, вони не бажають повертатися до «совка».

РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ЦЕНТРИ: АРМІЯ І ВОЛОНТЕРИ ПРАЦЮЮТЬ ПЛІЧ-О-ПЛІЧ

За словами директора Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України полковника медичної служби Віталія Андронатія, для поранених військових створюють два реабілітаційні центри в Україні. Вже підписані директиви і створюються реабілітаційні відділення у Львівському й Ірпінському госпіталях. Андронатій зазначив, що в Україні не існує спеціальної реабілітації для військових. Крім того, у цій сфері навіть не існує спеціальності лікар-реабітолог. Раніше уряд заявляв, що готовий до створення реабілітаційного центру в Закарпатті для поранених учасників АТО.

Створенням реабілітаційних центрів займаються і волонтери. «Українській асоціації фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій» меценати вже на-

дали кілька приміщень. Це здебільшого приватні дачі в Київській і Житомирській областях. Але ж в АТО зараз беруть участь десятки тисяч людей. Волонтерських сил вистачить на те, щоб зайнятися реабілітацією 5-7 тис. учасників АТО, насамперед найбільш потерпілих.

– Ми ставимо завдання за потребами, – говорить Козінчук. – Розуміємо, що в майбутньому потрібно займатися реабілітацією. Вже зараз є фахівці, які працюють у цьому напрямі. Розробляємо стратегію, яку потрібно буде погоджувати з відповідними міністерствами. Це цілком нова система, що не має аналогів у світі. Навіть розрекламована американська нам не підходить, оскільки США проводять бойові дії не на своїй території. Націлюємо бійців на те, що після перемоги їм потрібно буде заново соціалізувати себе. Після Другої світової війни була схожа ситуація: ми перемогли і потрібно було відбудовувати країну. Але в нашому випадку йдеться не про підприємства, а про нове суспільство з новими цінностями. Тому треба сприймати перемогу не як мету, а як засіб. Реабілітація військових після закінчення війни займатиме від року до трьох. Тут йдеться про стаціонар і не лише про психологів. Це соціальна



адаптація: і юридичні аспекти, і працевлаштування. Ми виконуватимемо свою частину роботи. Нам вдалося завдяки подіям на Майдані створити пункти нашої організації в 19 обласних центрах. Їхні представники готові миттєво підключитися до реабілітації. Якщо ми в Україні створимо центр, на кшталт до того, що діє в німецькому місті Рамштайн і обслуговує всі країни НАТО, то він міг би стати в пригоді й іншим країнам, тож сприяв поповненню бюджету.

УЧАСНИКАМИ АТО МОЖУТЬ ВИЗНАТИ МАЙЖЕ 50 ТИС. ОСІБ

За словами голови Державної служби у справах ветеранів війни й учасників АТО Артура Дерев'янка, майже 50 тис. осіб можуть увійти до Єдиного реєстру учасників антитерористичної операції.

– Зараз ми хочемо зробити реєстр, щоб ця кількість не збільшувалася в геометричній прогресії, як це було з чорнобильцями, – зазначив він. – Кабмін передав до сфери управління служби 5 центрів соціально-психологічної реабілітації населення (4 – у Київській області та 1 – у Житомирській), які будуть використовуватися для реабілітації бійців АТО.

Юрій КУЗНЕЦОВ

НАМ Є ЧИМ ВОЮВАТИ!



Утомлений безгрошів'ям, але оптимістично налаштований і сповнений ідей вітчизняний оборонно-промисловий комплекс (ОПК) почав розпрямляти крила. Велика кількість технічних рішень, починаючи від нових зразків озброєння й техніки і закінчуючи модернізацією наявних бойових машин, представлених за останні місяці, виглядає досить переконливо. Бронетехніка, реактивні системи залпового вогню, стрілецька зброя...

Підприємства оборонного комплексу «видають на-гора» багато того, що необхідно зараз нашій армії. Фахівці працюють у три зміни, а їхні розробки, які ще донедавна залишалися на папері, втілюються в життя. То що ж пропонує нашим силовикам вітчизняний ОПК сьогодні?

БТР-4Е (з бойовим модулем БМ-7 «Парус»)



Найпотужнішою розробкою вітчизняного ОПК у лінійці бронетранспортерів експерти називають БТР-4Е, призначений для транспортування особового складу механізованих підрозділів та їхньої вогневої підтримки в бою. Він затребуваний для оснащення підрозділів, здатних вести бойові дії в різних умовах, зокрема в умовах застосування противником зброї масового ураження. БТР може бути базовою машиною для сил швидкого реагування і морської піхоти. Може виконувати поставлені завдання як удень, так і вночі, у різних кліматичних умовах, на дорогах з різним покриттям і при повному бездоріжжі. Діапазон робочих температур навколишнього повітря – від -40 до 55 °C.

Особливістю БТР-4Е є його компонування, що включає три відділення: переднє – управління, середнє – моторно-трансмісійне відділення, заднє – бойове і десантне.

Такий варіант дозволяє швидко трансформувати бойове й десантне відділення без зміни компонувальних рішень щодо силової установки і трансмісії для виробництва різновидів машин. Серед них:

- плаваючий бронетранспортер БТР-4Е1;
- командирська машина БТР-4К;



- бойова розвідувальна машина БРМ-4К;
- ремонтно-евакуаційна машина БРЕМ;
- машина вогневої підтримки МОП-4К;
- командно-штабна машина БТР-4КШ;
- броньована санітарно-евакуаційна машина БСЕМ-4К тощо ін.

Перші підрозділи Національної гвардії України вже озброєні цими машинами. За інформацією екіпажів, що брали участь в АТО, цей бронетранспортер добре зарекомендував себе в бою: він забезпечує захист від влучень з РПГ і великокаліберних кулеметів. Крім того, наявність цих машин у зоні АТО дозволила стабілізувати ситуацію на окремих ділянках операції, а також якісно підвищила рівень безпеки особового складу. Можливість прицільної стрільби з БТР-4Е у будь-який час доби на великі відстані дозволяє ефективно використовувати його вогневу потужність.

БТР-3Е1

Ці машини Київський бронетанковий завод почав виробляти два роки тому для іноземних замовників, а сьогодні вони надійшли до силових структур нашої країни. БТР-3Е1 оснащується одномісним модулем БМ-3М «Штурм». Його озброєння забезпечує ураження броньованої техніки, живої сили і вертольотів супротивника. У модулі розміщені 30-мм автоматична гармата 3ТМ-1 (з боєкомплектom у 350 снарядів), 7,62-мм кулемет КТ-7.62 (з боєкомплектom з 2000 патронів) і протитанковий ракетний комплекс «Бар'єр» з чотирма ракетами. З лівого боку модуля розташований 30-мм автоматичний гранатомет КБА-117.

БТР-3Е1 має диференційовану протикульову броню і протиосколковий захист з матеріалу типу «кевлар». Броньовий корпус машини має обтічну форму, повторюючи БТР-80, що покращує його якості під час руху на воді.

Штатний екіпаж БТР-3Е1 становлять дві особи: механік-водій та оператор бойового модуля. Десантний відсік бронетранспортера вміщує до 8 десантників.



БТР-3М2



БТР-3М2 – це самохідний міномет на базі бронетранспортера БТР-3Е1. Розміщення міномета на платформі бронетранспортера істотно підвищує його ефективність і бойову потужність артилерійських підрозділів. Така техніка може легко йти за механізованими підрозділами і надавати їм вогневу підтримку, коли це потрібно.

БТР-3М2, як і його базова версія БТР-3Е1, – плавуча машина зі швидкістю руху на воді до 10 кілометрів на годину. У новій модифікації збільшена висота десантного відділення, є можливість встановлення системи охолодження повітря для складніших кліматичних умов.

«Дозор-Б»

Цей броневий автомобіль призначений для транспортування особового складу (до 11 осіб), перевезення вантажів, різного озброєння легкого типу, засобів зв'язку і спеціального устаткування.



Машина може ефективно використовуватися для оснащення спеціальних підрозділів Збройних Сил при виконанні ними розвідувальних, дозорних та інших завдань. Цей транспорт здатний виконувати свої функції у будь-який час дня і ночі як за наявності розвинутої мережі автомобільних доріг, так і в умовах бездоріжжя. При цьому «Дозор» споживає втричі менше пального, ніж бронетранспортер типу БТР-80.

«KRAZ COUGAR» («КУГУАР»)

Цей броньований автомобіль створений на базі шасі «Toyota Land Cruiser 79» і випускається кременчуцьким автозаводом «КрАЗ». Машина призначена для ведення бою в різних умовах, зокрема і в міських. «Кугуар» може бути оснащений різними видами бойових модулів і башт, мати на озброєнні 7,62-мм або 12,7-мм кулемети, а також 40-мм автоматичний гранатомет.

Бронекорпус і бронескло машини забезпечують захист екіпажу від 7,62x51 мм пат-



рона НАТО на дистанції 10 м. Усередині може розміститися до 9 осіб. По бортах з кожного боку розташовано по три оглядові віконця і бійниці для ведення вогню зі стрілецької зброї без виходу назовні.

«KRAZ SPARTAN» («СПАРТАН»)

«Spartan» також розроблений і випускається кременчуцьким автозаводом. Ця машина побудована на шасі американської вантажівки «Ford F550», повна маса досягає 8 т.

Модель оснащується 400-сильним двигелем, має корисне навантаження 1100 кг. Машина вміщує до 12 осіб. «Spartan» може бути оснащений різними видами бойових модулів і башт з різним озброєнням. Бронекорпус забезпечує захист від стрілецької зброї і легких мін.

Модернізована РСЗО БМ-21 «Град» («Бастіон-I» і «Бастіон-II»)



Це реактивні системи залпового вогню розроблені у двох версіях: КраЗ-6322РА «Бастіон-I» з довжиною шасі 8,5 м і КраЗ-6322РА «Бастіон-II» із шасі 9,2 м. Основна відмінність «Бастіона-II» – наявність системи швидкого перезаряджання (СШП), для якої у спеціальних обоймах додатково розміщені 40 реактивних снарядів. З використанням СШП процес перезаряджання триває близько 2 хвилин. Без неї – 7 хвилин.

«Бастіон-I» і «Бастіон-II» оснащені системами супутникової навігації. Це значно підвищує їхню автономність на марші і вогневій позиції.

Важливою вимогою модернізації є можливість сполучення РСЗО із системами розвідки, цілеуказання і бойового управління. У поєднанні – це фактично розвідувально-вогневі комплекси, здатні вражати навіть малорозмірні цілі. Можливість автоматизації операцій заряджання пускової установки, скорочення часу згортання-розгортання значно підвищує ефективність системи. Максимальна дальність стрільби у базовій версії БМ-21 – 20,5 км, мінімальна – 5 км.



Модернізований варіант БМ-21 «Бастіон» допускає використання нових боеприпасів з дальністю стрільби 40 км.

Проекти модернізації розроблені ДП «Харківський автомобільний ремонтний завод» спільно з ХКБМ. Реалізацію проекту здійснює ГП «Шепетівський ремонтний завод».

Стрілецька зброя

Із нової стрілецької зброї українського виробництва варто згадати снайперську рушницю VPR-338 київського заводу «МАЯК». Ствольна коробка виготовлена з неіржавіючої сталі. Рушниця оснащена регульованим спусковим механізмом, регульованим по довжині прикладом і полімерною ложою з прицільною планкою Пікатіні. У багатозарядному варіанті патрони подаються з коробчастого магазину. Передбачена можливість установки сошок, оптичних і нічних прицілів. Початкова швидкість кулі VPR.338lm – 915 м/с, прицільна дальність – 1 500 м, калібр – 8,6х70 мм.



Наприкінці липня 2014 року на території оперативної бригади Національної гвардії України була презентована перша партія згаданих VPR-338 для оснащення підрозділів цієї силової структури.



БММ-70



Розробка на ДП «Миколаївський бронетанковий завод». БММ-70 – це колісна броньована плавуча медична машина на базі БТР-70. Вона призначена для забезпечення надання медичної допомоги і транспортування поранених з важкодоступних районів, зон аварій, стихійних лих і бойових дій. У БММ-70 у порівнянні зі звичайним бронетранспортером істотно збільшена місткість кузова, є спеціальний навантажувально-розвантажувальний пристрій для розміщення тяжкопоранених усередині машини, який змонтовано ззаду над силовою установкою. Екіпаж – 3 особи (водій, лікар і санітар). Може перевозити одночасно 4 тяжкопоранених і 5 легкопоранених бійців.

БММ-70 обладнана силовою установкою з двох бензинових двигунів і має запас ходу 400 кілометрів.

29 липня цього року підприємство вже передало таку машину в розпорядження 79-ї окремої аеромобільної бригади, яка бере участь в АТО.

БММ-4С

У БММ передбачені місця для медикаментів, термоконтейнера, контейнера для систем штучного дихання, дефібриляції,



переливання крові й іншого медичного устаткування.

Машина має надійний броньований захист і призначена для надання медичної допомоги і транспортування тяжкопоранених бійців із зони бойових дій, стихійних лих, аварій. На думку експертів, згаданий бронетранспортер має бути в кожному батальйоні. Він розглядається як мобільний медичний пункт батальйону.

Згідно з повідомленням Державного концерну «Укроборонпром», до жовтня планується передати українським військовим перші дві броньовані медичні машини БММ-4С. Зараз вони проходять державні випробування, після завершення яких Українська армія візьме їх на озброєння.

Розробником цієї машини є «Харківське конструкторське бюро з машинобудування ім. О.О.Морозова». Серійне виробництво організоване на потужностях головного виробника бронетехніки в Україні – «Заводу ім. Малишева».

Техніку – військам

Протягом останніх місяців Міністерство оборони України доклало значних зусиль для забезпечення нагальних потреб Збройних Сил України. Зокрема, тривали поставки військового майна, проводилися відновлювальні й ремонтні роботи на озброєнні та військовій техніці, вдосконалювалися нормативно-правові акти, які регламентують напрями тилового та технічного забезпечення.

Кошторисом Міністерства оборони України на 2014 рік від його початку на закупівлю продукції та послуг за напрямом тилового забезпечення було призначено 4 млрд 866,7 млн грн.

На виконання завдань з оборони держави військовому відомству із резервного фонду передбачено 11,7 млрд грн. 6,9 млрд грн (59 %) Міноборони вже отримало, витративши при цьому 3,2 млрд грн (46 %). 519 млн грн з цієї суми спрямовано на ремонт та закупівлю ОВТ.

За кошти загального, резервного фонду та благодійної допомоги Міністерством оборони України закуплено та поставлено у війська 26938 комплектів бронежилетів, 6480 кулезахисних кевларових шоломів, 35 тис. комплектів літньої польової форми одягу, 16 тис. курток утеплених польових, 136,3 тис. пар черевиків з високими берцями, а також у повному обсязі – спальні мішки та комплекти натільної й постільної білизни.

Забезпечення пально-мастильними матеріалами військових частин та підрозділів, які залучаються до АТО, здійснюється за територіальним принципом через стаціонарні центри забезпечення, бази та склади пального. Створені запаси забез-

печують виконання завдань у повному обсязі. Для координації дій та спрямування зусиль на своєчасне і безперерйне забезпечення військових частин і підрозділів паливом у складі штабу АТО та окремих відділів забезпечення працюють офіцери служби ПММ.

Згідно з договорами закупівель Збройні Сили отримали 27,372 тис. тонн пально-мастильних матеріалів. Крім того, на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 № 448-р щодо виділення Збройним Силам 58,9 тис. тонн пального з підприємств Державного агентства резерву України вже отримано 41,503 тис. тонн пального.

Для закупівлі озброєння та військової техніки держбюджетом у 2014 році передбачений фінансовий ресурс у розмірі 1 268 млн



но можливого скорочення термінів постачання продукції шляхом запровадження тризмінного робочого циклу, залучення додаткових фахівців тощо.

Для відновлення озброєння та військової техніки частин та підрозділів АТО створено 45 ремонтно-евакуаційних та ремонтних груп, розгорнуто 5 польових складів.

Продовжується укомплектування військ АТО оптичними приладами, біноклями нічного бачення, тепловізорами. Проводяться заходи щодо закупівлі 1700 одиниць сучасних приладів спостереження та прицілювання на суму близько 148 млн грн. Згідно з державним оборонним замовленням планується закупівля окулярів нічного бачення ОНБ-300, прийнятих на озброєння ЗС України. Як благодійну допомогу військовими частинами ЗС України отримано 24 тепловізійні прилади та 8 біноклів нічного бачення.

Уже зараз можна сказати, що ситуація, в якій опинилася наша країна, позитивно позначилася на вітчизняному ОПК. Дер-



грн. Його буде спрямовано на постачання у війська основних зразків ОВТ (літаки, вертольоти, танки, БТР, РЛС), стрілецької зброї, керованих ракет, засобів прицілювання та спостереження, зв'язку та навігації.

Нині у війська поставлено озброєння та військової техніки на суму близько 150 млн грн. Це модернізовані танки БМ «Булат», модернізовані літаки Су-25, протитанкові ракетні комплекси «Стугна-П» та керовані ракети до них, станції «Адрос» та вертольоти Мі-8МТВ.

Слід зазначити, що підприємства промисловості, які спеціалізуються на виробництві озброєння та військової техніки, не мають на складах готових зразків, що зумовлено їхньою високою ринковою вартістю. Отже, є потреба в залученні значного фінансового ресурсу, який не може бути виділений із обігових коштів підприємств та реалізується лише під державне фінансування в межах оборонного замовлення або контрактів з іноземними замовниками. Така практика притаманна будь-якій країні-розробнику та виробнику озброєнь.

З метою якнайшвидшого забезпечення військ новітніми зразками озброєння та військової техніки Міністерство оборони України провело роботу з керівниками оборонних підприємств щодо максималь-



жавному концерну «Укроборонпром» хочеться побажати реалізації професійних амбіцій, упровадження в життя сміливих ідей, нових розробок для армії та інших силових структур. Залишається сподіватися, що все це стане вагомим внеском у нашу майбутню перемогу.

Тетяна САВЧЕНКО, Сергій БАСАРАБ

ЗАСТУПНИК ГЕНЕРАЛЬНОГО ДИРЕКТОРА ДЕРЖАВНОГО «СПІВПРАЦЮЮЧИ З МІНОБОРОНИ «ЇХНЄ» ТА «СВОЄ»,

Для перемоги над ворогом нашої армії потрібне сучасне озброєння та бойова техніка. На нинішній стадії АТО, яка характеризується застосуванням Росією регулярних військ, ця проблема є найактуальнішою. Як виконується це завдання, які складнощі має вітчизняна оборонка та що очікувати в найближчій перспективі, розповідає заступник генерального директора Державного концерну «Укроборонпром» Сергій Пінькас.

- Сергію Володимировичу, як змінились пріоритети ДК «Укроборонпром» у зв'язку з антитерористичною операцією на Донбасі? Чи є ефективним співробітництво зі Збройними Силами та іншими силовими відомствами нашої країни?

- До початку АТО в Україні взагалі було відсутнє таке поняття, як внутрішній ринок ОВТ. Велась якась робота у Збройних Силах, у міліції та інших силових структурах, однак ці внутрішньовідомчі процеси не утворювали єдиного змістовного тренду. Коли ж відбулося зовнішнє збройне втручання, виявилось, що ми, м'яко кажучи, не зовсім готові до роботи у нових умовах. Якщо відкрити сховища військової техніки з фонду надлишкового майна, то дуже швидко з'ясується, що всередині вона порожня – її банально хтось пограбував. Є проблеми з устаткуванням військових заводів, яке вивозилося роками. Є питання з комплектуєчими, які постачалися з Росії, а тепер, зрозуміло, це джерело перекрите. Тобто нам відкрився інший бік нашої діяльності. Оскільки раніше продукція, яку



КОНЦЕРНУ «УКРОБОРОНПРОМ» СЕРГІЙ ПІНЬКАС: У СФЕРІ ОВТ МИ НЕ РОЗДІЛЯЄМО Є ТІЛЬКИ «НАШЕ»

виробляли підприємства концерну, не була потрібна країні, ми концентрували свої зусилля на зовнішньому ринку. З початком АТО ми були змушені в екстремному порядку переорієнтовуватися на внутрішній ринок. Я вживаю слово «ми» не лише в сенсі колективу «Укроборонпрому», але й Міністерства оборони. Адже, працюючи спільно з військовими над вирішенням питань забезпечення сил АТО озброєнням та бойовою технікою, керуємося таким принципом: немає поділу на «їхнє» і «своє», є тільки «наше», «наші проблеми», «наші завдання». Адже, якщо вчасно не знайти комплектуючі, зірвати графік ремонту бронетехніки, гинутьимуть наші хлопці. Тож сьогодні всі сторони націлені на кінцевий результат.

Наша співпраця з оборонним відомством ведеться через мобільні ремонтні бригади, через ремонтні заводи з відновлення ОВТ, що постраждало в зоні АТО. Також додатково приводимо до бойового стану та модернізуємо ту техніку, в якій є велика потреба.

Шляхи виконання цих завдань шукаємо кожен день, нарощуючи потужності. Ще місяць тому в нас на Донбасі працювало лише 5 мобільних бригад, нині їх уже 25. Ще 10 чекають на відправлення. І це тільки в бронетанковій галузі. Окрім цього є артилерія, автомобільний транспорт, авіація... Загалом їх – майже 50.

Заводи доукомплектували штати робітниками і працюють у дво-, тризмінному режимі. У військовому відомстві – темп не менший. Наприклад, начальник Генерального штабу абсолютно спокійно телефонує мені о 2-й годині ночі та уточнює інформацію по БТР-х, які завтра мають отримати на передовій.

- Можете назвати конкретні приклади ефективної співпраці ЗС України та ДК «Укроборонпром»?

- Зараз, коли певне затишшя, діє режим «припинення вогню», ми збільшили навантаження на заводи, аби забезпечити таку кількість техніки, щоб наші війська могли дати відсіч у разі нової агресії. Щодня ДК «Укроборонпром» звітує перед Міністерством оборони про те, що відбувається в ремонт-



ДП «Миколаївський бронетанковий завод», що входить до складу Концерну, отримавши замовлення від Міноборони України, не лише відремонтував бойові машини, але й модернізував, їх оснастивши додатковим протикумулятивним захистом.

них бригадах та на заводах. Створено робочу групу з представників наших ремонтних дивізіонів, яка контактує з відповідними управлінськими ланками військового відомства. Окрім цього, щодня о 9-й ранку з питань відновлення та виробництва ОВТ для потреб АТО ми звітуємо Президенту України особисто. При цьому паралельно інформація надходить й від Міноборони, факти співставляються й у такий спосіб відбувається контроль, при потребі - з «розбором польотів». Тобто необхідна взаємодія для забезпечення обороноздатності держави налагоджена та функціонує.

- У соцмережах та деяких інтернет-ресурсах після відступу сил АТО з-під Іловайська розповсюджено інформацію щодо несанкціонованого продажу озброєння та бронетехніки підприємствами концерну волонтерам та іншим зацікавленим особам. Наскільки вона достовірна?

- Я вже зазначав і ще раз зазначу, що «Укроборонпром» слід сприймати до липня 2014 року і після нього. Чому так? Тому що змінилося державне бачення, змінилося керівництво концерну (генеральним директором став Роман Романов), змінилися завдання та методи роботи. З цього періоду жодного несанкціонованого продажу військової техніки невідомо кому не було. Це кажу абсолютно офіційно. Ті факти, які з'явилися в певних матеріалах (не буду конкретизувати), мали місце. Ї ми це не приховуємо. Ними зараз активно займається прокуратура. Нове керівництво «Укроборонпрому» докладає максимум зусиль, аби допомогти розслідуванню. Водночас не важко помітити, що інформаційне «вкидання» відбулося для наших захисників в доволі важкий час і викликало негативні настрої у суспільстві. Не буду судити, чи правильно вчинив журналіст, однак, коли б запитали мене, я б відповів, що під час війни у жодному разі не слід нагнітати негатив та створювати паніку. Абсолютно підтримую думку Президента, який під час засідання РНБО наголосив, що паніка – це зброя, яка працює на ворога.

- Як було заявлено на найвищому рівні, за підсумками саміту НАТО в Уельсі досягнуто домовленостей про поставки в Україну західними державами сучасного високотехнологічного озброєння. Вочевидь, ці поставки здійснюватимуться через ваш концерн. Які умови та строки укладання та реалізації цих договорів?

- Давайте уточнимо: концерн «Укроборонпром» не займається зовнішньоекономічною діяльністю. У ньому є виробничі підприємства та спецекспортери. Держава може використати досвід наших фахівців, аби технічно оформити документацію (Ми ж розуміємо, що це непрості питання). І це буде зроблено в найкоротші терміни та безоплатно.

Можу сказати, що відповідні завдання наші спецекспортери вже отримали і робота ведеться. Причому не в одному напрямку і не з одною державою. Назвати види ОВТ я не можу, однак зазначу, що в деяких випадках вони передаються безплатно, в деяких їх проплачують підприємці (тобто бюджетне наван-

таження відсутнє), і в деяких – закуповується, але за цінами, нижчими за ринкові. Про те, що прибуло, звідки прибуло, про кожен факт поставок наша прес-служба надаватиме офіційну інформацію, зрозуміло, якщо вона не становитиме військової таємниці.

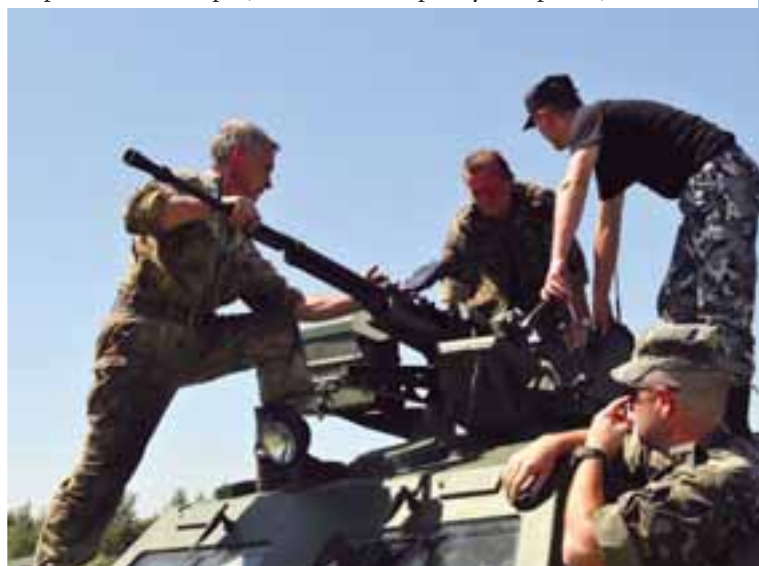
- Які заходи здійснено для прискорення розробки та прийняття на озброєння новітнього озброєння та техніки вітчизняного виробництва? Наведіть, будь-ласка, конкретні механізми та приклади.

- Ми усвідомлюємо, що повністю зосередитися на виробництві тієї продукції, яка вже стоїть на потці – це шлях «в нікуди». Адже це відбувається за рахунок надлишкового майна. Тобто вичерпного ресурсу, який рано чи пізно закінчиться, тож перед нами постане питання, що робити далі. Аби цього не допустити, слід готуватися вже сьогодні. Саме тому в «Укроборонпромі» є цілий заступник генерального директора, який відповідає за розробку новітніх технологій та доведення їх до виробничих циклів. Аби отримати певну новітню одиницю ОВТ потрібен чималий термін – не менше року. Слід пройти шлях від технічної документації до випробувань та прийняття на озброєння. Нині в нас є напрямки по безпілотниках, по легкоброньованих машинах, по БТР, по авіабудуванню тощо. Попри досягнення, є й у цій сфері чимало складнощів. Наприклад, щодо виробництва сталі, яке сконцентроване саме на Донбасі. Є питання щодо постачання двигунів. Робота з їхнього розв'язання триває, хоча вона й не помітна. Впевнений, що в бюджеті на 2015 рік необхідні видатки будуть враховані, тож нова техніка вже наступного року почне надходити до Збройних Сил.

- Нині чимало винахідників та конструкторів-волонтерів підключились до допомоги силам АТО. Чи має «Укроборонпром» зв'язки з цими активними та небайдужими людьми?

- У цьому плані ми розвиваємо два види співпраці. Перша – по горизонталі. Винахідники приходять до наших конструкторських підприємств та пропонують свої технологічні рішення. Другий напрямок розвивається по вертикалі. Концерн прийняв рішення стати комунікативним майданчиком для волонтерів та раціоналізаторів, адже Міністерству оборони, яке

■ «Дозор-Б» пройшов випробування





Президент України Петро Порошенко особисто проконтролював готовність продукції ДК «Укроборонпром»

керує та забезпечує військові дії, нема часу організовувати волонтерські рухи. Тому в «Укроборонпромі» створено «гарячу лінію», на яку звертаються люди. Наприклад, одне з останніх звернень – від спеціалістів-зварювальників, які виявили бажання працювати безпосередньо в зоні АТО. З них було сформовано бригаду. Нині вона на Сході. Ще один випадок – волонтери знайшли чотири БТРИ й звернулися до нас по допомогу в їхньому ремонті. Ми виконали необхідні роботи, нічого на цьому не заробляючи. Оформили документально та передали силам АТО.

- Вочевидь, ремонтні заводи ДК «Укроборонпром» нині завантажені замовленнями. Як

швидко вони можуть їх виконувати та які особливості відновлення бойової техніки?

- Нині в ремонті – понад 600 одиниць ОВТ. І по кожному танку, БТР є конкретні строки здачі в експлуатацію. Це доволі великий обсяг та напруження. Однак ми провели ретельний аналіз, яким чином ми можемо збільшити виробничі потужності. Передусім завдяки тіснішій співпраці з Міністерством оборони та іншими силовими відомствами. Якщо військове відомство вчасно надасть комплектуючі та забезпечить доставку понівеченої бронетехніки на завод, ми гарантуємо її ремонт в мінімально стислі терміни. При чому без вимог щодо передоплати. Використовуємо власні обігові кошти та «запаси» спецекспортерів. Звичайно, Міноборони при цьому також проводить багато невидимої, але необхідної роботи: від інвентаризації запасів на складах до налагодження логістики. Або є екіпаж виведеного з ладу танка. Він здатний розібрати певні вузли – це ж не висококваліфікована робота, але вона значно спрощує роботу ремонтній бригаді.

- Як ви оцінюєте ризики втрати Україною своїх позицій на міжнародному ринку як країни-експортера озброєння, адже були факти відтермінування виконання контрактів через потреби сил АТО?

- Коли йдеться про суверенітет та цілісність держави, не до економічних переваг. Тому Президент України чітко визначив: там, де є змога в іноземних контрактах скоротити кількісні показники або відтермінувати строки виконання договорів щодо поставок ОВТ, робити це на користь сил АТО. Слід зазначити, що багато країн йдуть нам назустріч, розуміючи, наскільки важливе нині озброєння для України. Утім є контракти, зрив яких загрожує штрафами в мільйони доларів, яких у державній казні сьогодні немає. Такі контракти виконуються. Зокрема, на заводі ім. Малишева готують танки як для сил АТО, так і на експорт. Якщо ще донедавна там було відставання по іноземному замовленню в щонайменше у два місяці, то зараз його ліквідовано.

- Дякую за розмову.

Інтерв'ю вів Руслан ТКАЧУК



Харківський завод імені Малишева направив в зону АТО чергову партію модернізованих танків моделі Т-64. Оновлено динамічний захист і комплекс управління вогнем.

УКРАЇНЦЯМ —



«РУССКОМУ МИРУ» — ПОПІЛ КРЕМАТОРІЇВ

Для Росії війна – справа буденна. Причому нема різниці, як її в «русском мире» називають – «гібридна» або так звана національно-визвольна. Про військові втрати генерали, зазвичай, відмовчуються – вони незначні як для «супердержави». Та й рівнятися є на кого. Згадаймо мораль Петра I, Апраксіна, Катерини Великої, маршала Жукова: «Солдат не жалеть! Наши бабы еще нарожают!»

АРМІЯ РОСІЇ «ОЗБРОЮЄТЬСЯ» МОБІЛЬНИМИ КРЕМАТОРІЯМИ

Російська армія, яка нібито «не воює» на території України, серйозно стурбована проблемою утилізації трупів своїх солдатів, яких, за даними Міністерства оборони України, загинуло вже більше 2 тис. У Ростовську область доставили розроблені в Санкт-Петербурзі мобільні крематорії ІН-50.1К на базі вантажних автомобілів «Volvo».

– Те, що російський прем'єр Дмитро Медведєв передав військовим шість пересувних крематоріїв, є правдою, – стверджує російська правозахисниця, засновниця групи «Вантаж 200 з України в Росію» Олена Васильєва. – На думку фахівців, у мобільного крематорію продуктивність значно вища. Посипати



ВІЧНА СЛАВА,

землю попелом простіше і швидше, ніж закопувати в неї тисячі тіл.

Спочатку мобільні крематорії ІН-50.1К розроблялися суто в мирних цілях. Зокрема, з їхньою допомогою планувалося утилізувати різні небезпечні біологічні відходи, наприклад, трупи бездомних тварин або туші загиблї від небезпечних для людей інфекційних захворювань сільськогосподарської худоби. Судячи з усього, від вкрай шкідливої інфекції «русского мира» вони також непогано допомагають.

Батьківщина росіян не бажає знати імен своїх «героїв», які гинуть на будівництві утопічної країни «Новоросії», тому всі вони будуть ретельно зібрані і перетворені на купку попелу. Як там говориться в мудрому старовинному російському прислів'ї: «От земли взята, землей кормлюсь, в землю пойду».

За словами Олени Васильєвої, в Україні загинули більше 3,5 тис. військових РФ. Окрім офіційно озвучених 2 тис. російських військовослужбовців, загиблих у ході військових дій на Сході України, на території Донбасу закінчили свої життя ще близько 1 530 солдатів.

– Рахуємо «вантаж 200» після вже озвучених 2 тис. загиблих: 300 убитих в Перемозі, 47 розстріляних при виході з Іловайська, 120 загиблих зі звідної колони бійців у Сніжному, 70 загиблих псковських десантників, 230 загиблих у колоні на марші під артобстрілом, 60 вирізав батальйон «Кавказ» – повністю артдивізіон, 59 тіл у могилі під Новоазовськом, приблизно 40 тіл скинули в шахту. Загалом 926 загиблих. А ще в шахту біля Краснокаменська скинули майже 600 тіл, – відзначає правозахисниця. І це лише дані, підтверджені з різних джерел. А скільки ще поранених не довезли і не врятували?

ТИМЧАСОВО НЕВСТАНОВЛЕНИЙ ЗАХИСНИК УКРАЇНИ

Війна на Сході не скінчиться до того часу, доки останній загиблий український військовослужбовець не буде похований з усіма почестями. Наприкінці серпня групою цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України було досягнуто домовленостей з представниками самопроголошеної ДНР про надання можливості вивезення тіл загиблих українських бійців з тимчасово окупованих територій.

Бойовики висунули вимогу про ексгумацію та вивезення тіл виключно представниками громадських організацій. Тому за сприяння Національного військово-історичного музею України було сформовано групу волонтерів, до якої увійшли досвідчені пошуковці – учасники експедицій з пошуків і перепоховання солдатів часів Другої світової війни, яку очолив керівник пошукового клубу «Союз „Народна пам'ять»» Ярослав Жилкін.

Розшук тіл загиблих ведуть волонтери з пошукових організацій «Народна пам'ять», «Цитадель», «Червона Зірка». Пошукова робота здійснюється в координації з представниками Міноборони, Донецької і Дніпро-

петровської облдержадміністрацій. Вже за перший день роботи пошуково-експедиційній групі вдалося знайти тіла дев'яти солдатів, наступного дня розшукали ще трьох. На середину вересня пошуковцями знайдені й ексгумовані останки 80 бійців. На жаль, у польових умовах визначити точну кількість загиблих неможливо. Приміром, в одному із понівечених БТРів були виявлені фрагментарні останки. На думку Ярослава Жилкіна, пряме влучення снаряду знищило весь екіпаж. Залишки тіл бійців збрали в один контейнер і відправили на судмедекспертизу.

– На Саур-Могилі суцільна «каша» з боеприпасів, металу і відірваних людських кінцівок. Для мене це був шок, – говорить Ярослав Жилкін. – Нам дуже важко працювати, адже навкруги величезні площі. Є і братські могили. В остання зі знайдених – 12 осіб.

На жаль, у загиблих відсутні спеціальні жетони, які могли б спростити ідентифікацію тіл, а документи наших бійців забирають і знищують мародери. Волонтерам також не вистачає транспорту, рефриже-



раторів, палива – із цим частково допомагають підприємці, частково – армія. Пошукова група гостро потребує водіїв зі своїм транспортом і професійних цивільних саперів, адже терористи не допускають на підконтрольну територію військових. Загалом тиждень роботи лише однієї пошукової групи вимагає не менше 50 тис грн.

Загиблі українські військові ніколи не будуть забуті. Нещодавно у Дніпропетровську поховали 11 невідомих бійців, які загинули в зоні АТО, імовірно, під Старобешевим та Іловайськом. Тут планують створити «Алею героїв АТО».

В останню путь героїв України провели з усіма військовими почестями. Тіла загиблих сильно обгоріли і тому не піддаються упізнанню. Перед похованням були відібрані необхідні матеріали для проведення аналізу ДНК. Вся документація буде зберігатися у військовому комісаріаті Дніпропетровської області. Можливих родичів солдат закликають здати аналізи на ДНК. У разі упізнання тіл близькі зможуть забрати останки рідних людей для перепоховання або встановити на могилах «Тимчасово невстановлених захисників України» пам'ятники.

Підготував Юрій СМЕЛОВ



Уельські підсумки

На початку вересня у Ньюпорті (Велика Британія) відбувся Уельський саміт НАТО. Один з його головних акцентів – одна-стайна вимога всіх країн Альянсу щодо виведення Російською Федерацією своїх військ з території України.

До речі, цей саміт з часів завершення «холодної війни» відбувся вперше без участі Росії. Світова спільнота у такий спосіб просигналізувала Кремлю: з посібниками терористів ані ділові, ані політичні стосунки підтримуватися не будуть.

Українське питання

В Альянсі вважають, що посягання на суверенітет і територіальну цілісність України є серйозним порушенням міжнародного права і водночас – основним викликом євроатлантичній безпеці. Зважаючи на те,



що цьогорічний саміт НАТО зібрав рекордну кількість світових лідерів (в Уельс приїхало понад 60 вищих посадових осіб провідних країн світу, а також представників таких поважних міжнародних організацій, як ЄС, ООН, ОБСЄ), можна казати про політичну підтримку України на найвищому світовому рівні.

У межах саміту відбулось засідання Комісії Україна-НАТО. Зважаючи, що такий захід проводиться в інший час і окремо, це укотре підтверджує: Північноатлантичний альянс консолідує зусилля в пошуку припинення конфлікту на Сході нашої країни та зупинення російської агресії.

Як зазначив Президент України Петро Порошенко, у світовій спільноті є розуміння того, що завдяки підтримці України підтримується стабільність Європи та світу.

— Це сьогодні не тільки питання українського конфлікту, це — глобальне питання, — наголосив на саміті НАТО П. Порошенко.

Глава держави зустрівся з лідерами провідних країн світу — Прем'єр-міністром Великої Британії Девідом Кемероном, Президентом США Бараком Обамою, Канцлером Німеччини Ангелою Меркель, Прем'єр-мі-

ністром Італії Маттео Ренці та Президентом Франції Франсуа Олландом.

На думку Петра Порошенка, унікальний формат зустрічі демонструє підтримку країнами НАТО територіальної цілісності України, що зіткнулася із зовнішньою агресією.

Дійсно, Альянс не приховує глибокої стурбованості через насильство і відсутність безпеки в регіоні, що виникли внаслідок дій Росії і сепаратистів, яких вона підтримує, а також через погіршення гуманітарної ситуації і матеріальні втрати на Сході України.

Разом з тим НАТО вимагає від Російської Федерації не лише вивести свої війська з території України та відвести їх від її кордонів, а й використати свій вплив на сепаратистів для деескалації конфлікту.

Така позиція країн-членів НАТО виявляється не тільки в політичних заявах. У Північноатлантичному альянсі повністю підтримують економічні та інші санкції, введені Європейським Союзом і «Великою сімкою», та вважають ці кроки невід'ємною частиною загальних міжнародних зусиль з протидії дестабілізуючій поведінці Росії.

На Уельському саміті НАТО заходи безпеки були жорсткі, але це звичайна практика політичних зустрічей такого рівня.





Президент Петро Порошенко під час зустрічі з лідерами провідних країн світу впевнився, що Україна не залишиться наодинці з російською агресією.

Якщо коротко, то запроваджені санкції суттєво ускладнюють й обмежують доступ до ринків капіталу для російських державних фінансових інституцій. Як наслідок – останнім часом російська валюта, рубль, демонструє сталу тенденцію до падіння, а зменшення світових цін на нафту створює серйозні ризики для фінансового сектору РФ, чия економічна могутність дуже залежить від продажу вуглеводів.

Також на Росію накладено обмеження щодо торгівлі зброєю, експорту товарів подвійного призначення, і на доступ до

демократії, прагнення до вибору свого майбутнього і зовнішньополітичного курсу, вільного від втручання ззовні.

Також Альянс схвалює підписання Угоди про асоціацію з Євросоюзом, адже це свідчить про консолідацію демократії в Україні та її європейські прагнення.

На саміті укотре було наголошено, що Україна є давнім і особливим партнером Альянсу. У НАТО високо цінують минулий і наявний внесок України в усі поточні операції союзників, а також участь у Силах реагування НАТО. Тому Україна може розраховувати на подальшу підтримку з боку Північноатлантичного альянсу широкомасштабних реформ відповідно до Річної національної програми. Також НАТО буде й надалі докладати додаткові зусилля для підтримання реформ і трансформації сектора безпеки й оборони, спрямовані на підвищення оперативної сумісності України з Альянсом. Іноземні політики вважають, що саме це сприятиме підвищенню здатності України забезпечити власну безпеку.

Альянс уже посилив чинні програми військової освіти, професійного розвитку, управління сектором безпеки і наукової співпраці в галузі безпеки з Україною. У планах на найближче майбутнє – старт нових програм, спрямованих на покращення питань командування, управління і зв'язку, логістики і стандартизації, а також кіберзахисту. Також країни-члени НАТО обіцяють надавати допомогу в лікуванні поранених.

Як зазначив Генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен, на саміті було погоджено рішення про надання фінансової допомоги Україні в розмірі 15 млн євро.

НАТО вимагає від Російської Федерації не лише вивести свої війська з території України та відвести їх від її кордонів, а й використати свій вплив на сепаратистів для деескалації конфлікту

важливих технологій оборонного й енергетичного секторів. Захід разом із США, Канадою та іншими союзниками наголошує, що коли Росія буде продовжувати військове втручання, озброювати сепаратистів і розпалювати нестабільність в Україні, санкції стануть ще більш жорсткими.

У підсумковій резолюції саміту чимало місця відведено саме Україні та ситуації на Сході. Зважаючи на те, що всі рішення в Альянсі приймаються на підставі консенсусу, можна стверджувати: всі без винятку держави єдині з Україною в її прагненні захистити незалежність і суверенітет. Як зазначено в резолюції, НАТО високо оцінює людей України за їхню відданість свободі і

Крім того, в Уельсі було зазначено, що НАТО знає про необхідність військово-технічної допомоги українцям. За словами Президента України Петра Порошенка, на саміті окремо обговорювалось саме військово-технічне співробітництво. З деякими державами Альянсу досягнуто домовленостей щодо постачання нелетального та летального озброєння, зокрема високоточної зброї.

Проте, як зауважив військовий аналітик Інституту євроатлантичного співробітництва Ігор Козій, підбиваючи підсумки саміту НАТО, питання військово-технічного співробітництва не є публічними, коментувати це дещо зарано, однак робота в цьому напрямі ведеться.

Суто натовські питання

На саміті НАТО головними питаннями, окрім України, були майбутнє Афганістану, збільшення витрат на колективну оборону, підвищення оперативності Сил реагування НАТО. Не обійшли увагою кризи на Близькому Сході: у НАТО визнають, що Ісламська держава Іраку і Леванту становить серйозну загрозу для іракського та сирійського народів і загалом для всього регіону.

Високопосадовці Альянсу обговорили шляхи та механізми передачі повноважень від натовського контингенту в Афганістані місцевим силовим структурам, якими ма-

ють бути їхні подальші дії щодо контролю над безпекою на території країни.

Вперше з початку світової економічної кризи НАТО переглядає власну фінансову політику. Планується відійти від тенденції скорочення оборонних бюджетів до більш ефективного використання коштів шляхом їхнього збалансованого розподілу. В Альянсі вирішили протягом наступних 10 років витрачати на оборону мінімум 2 % від валового внутрішнього продукту кожної країни-члена НАТО, намагатися підвищувати витрати на оборону в реальному вираженні пропорційно зростанню ВВП.

«Наша загальна безпека й оборона залежать як від того, скільки ми витрачаємо, так і від того, як ми витрачаємо», – йдеться в підсумковій Декларації Уельського саміту.

Економлячи попередні роки, Північноатлантичний альянс зробив для себе висновки і буде витрачати на оборону стільки коштів, як це визначено на законодавчому рівні, тобто не менше 2 % від ВВП.

Якщо говорити про перспективи Сил реагування НАТО, то Альянс ставить завдання підвищити їхню оперативність шляхом розвитку сил, які здатні швидко пересуватися і реагувати на потенційні виклики і загрози. Для цього створюються Об'єднані сили підвищеної готовності. Цей новий об'єднаний підрозділ зможе розгорнутися протягом декількох днів для врегулювання кризи навіть на віддаленій території НАТО.

Андрій МИРОНЧУК

НАТО скорочує свою присутність в Афганістані – найближчим часом місцевим силовим структурам передадуть повноваження щодо забезпечення безпеки.



Асоціація з ЕС: життя за єв



Угода про асоціацію України з Євросоюзом відкриває прямий шлях на європейські ринки та великі перспективи для українських підприємств. А це – найкращий фактор для стабілізації економіки й оздоровлення фінансового сектору держави.

16 вересня логічного завершення досяг тривалий процес інтеграції України в європейський простір – Угоду про асоціацію було синхронно ратифіковано Верховною Радою та Європарламентом. У Києві за це рішення проголосувало 355 народних депутатів, а у Страсбурзі 535 євродепутатів сказали «так» євроінтеграції України.

Президент України Петро Порошенко вже підписав відповідний Закон про ратифікацію та доручив уряду невідкладно затвердити план виконання угоди й ретельно втілювати його в життя. Треба відзначити, що глава держави висловив особливу вдячність громадянському суспільству, тим українцям, які рішуче підтримували європейський курс.

Однак, як відомо, відповідно до Брюссельських домовленостей між Україною, ЄС і Росією, зона вільної торгівлі на повну силу запрацює із січня 2016 року. І це – на користь України, адже ми отримали хороші економічні преференції від Європейського

Союзу. Їхня сутність полягає в тому, що українські товари продаватимуться в ЄС безмитно. А ось європейська продукція на українському ринку, як і раніше, обкладатиметься митом. Тобто Україна отримує подвійну вигоду від такої вимушеної «відстрочки».

Тож, як зазначив Президент Петро Порошенко, «вітчизняна економіка отримала півтора додаткового року, щоб краще підготуватися до конкуренції з європейськими виробниками».



ропейськими стандартами

Без жодного сумніву, європейська інтеграція і членство в Євросоюзі є стратегічною метою України та найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин. Стосунки з Європейським Союзом були започатковані майже відразу після набуття Україною незалежності. У грудні 1991 року європейські співтовариства, відзначивши демократичність всеукраїнського референдуму, визнали незалежність і суверенітет України. Тоді вперше з Брюсселя пролунав заклик до України підтримувати з державами-членами європейських співтовариств відкритий і конструктивний діалог.

Україна першою серед країн СНД уклала Угоду про партнерство і співробітництво з Європейським Союзом. Вона була підписана 14 червня 1994 року в Люксембурзі, а 10 листопада того ж року ратифікована Верховною Радою України.

Інтеграція України в Євросоюз – це насамперед шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і вихід на світові ринки, зокрема на ринок ЄС.

Євроінтеграція також сприятиме створенню кращого інвестиційного середовища.

Зважаючи на сучасну ситуацію на Сході нашої країни, позитивні наслідки вступу України до ЄС насамперед полягатимуть в приєднанні до системи Європейської колективної безпеки.

Наступним позитивним моментом асоціації та майбутнього вступу до ЄС буде макроекономічна стабільність – інтеграція в ринкову економіку з високим рівнем конкурентоспроможності обов'язково стане

стимулюючим фактором для України. Проведення збалансованої та довгострокової економічної політики ЄС ґрунтується на ринковій економіці та впливає з прагнення країн-членів створити вільний економічний простір без внутрішніх кордонів і митних бар'єрів.

Це, так би мовити, перспективні цілі, а в найближчому майбутньому Угода зони вільної торгівлі між Україною та ЄС зменшить обмежувальний вплив правил походження товарів на торгівлю й надасть українським експортерам безперечні переваги перед імпортерами з третіх країн. А це досить суттєві кошти від торгівлі, отже – додаткові надходження до держбюджету.

За словами глави представництва Європейської комісії в Україні Яна Томбінського, наша держава до кінця 2014 року може отримати безвізовий режим із країнами ЄС.

Також українці повинні розуміти, що головною відмінною ознакою ЄС є реальне забезпечення високого рівня життя населення, а тому вступ України в Євросоюз означатиме поступове підвищення рівня життя. Внаслідок пріоритету захисту прав людини в Євросоюзі діють ефективні механізми надання першочергових соціальних послуг – освіта й охорона здоров'я тощо, а тому приєднання України до ЄС буде корисним у сфері соціального захисту громадян. Відповідно до європейських стандартів відбудуться суттєві зміни в забезпеченні права на вільне працевлаштування, адекватної оплати та безпеки праці, належних умов життя.

На шляху до повної інтеграції до Європейського Союзу нашої державі доведеться виконати багато складних політичних і економічних завдань. Але найголовніше те, що Україна має захистити себе та Європу від агресії Росії і водночас реформувати своє життя за європейськими стандартами.

Олександр БАРСЬКИЙ





ЗБРОЙНІ СИЛИ ФІН

Серед багатьох держав, чий досвід військового будівництва може бути корисним для України, нам варто звернути увагу на Фінляндію. Країна пройшла важкий шлях до набуття реальної незалежності.

Причому в більшості випадків їй доводилося відстоювати свій суверенітет самостійно, без надійних союзників.





ЛЯНДІЇ: КОЛИ СУСІД РОСІЯ

Фінляндія – не надто невелика (її площа – трохи менше 340 тисяч квадратних кілометрів) і досить миролюбна країна. На жаль, це не завадило свого часу сусіднім державам кілька разів ділити її територію між собою. Спочатку Швеції, а з 1809 по 1917 роки – Російській імперії. Але тоді Фінляндія не мала навіть власної армії. Криваві події 1917 року стали причиною появи прообразу фінських збройних сил. Уже 1939 року їм довелося відбиватися від Радянського Союзу. Хоча деякі історики дії фінів вважають успішними через прорахунки радянського командування, все ж потрібно віддати належне народу й армійському керівництву Фінляндії. Не варто забувати і про особисту мужність фінських солдатів. Та війна фактично стимулювала появу сучасної оборонної стратегії Фінляндії: якщо тебе оточують мирні країни, це не означає, що від них не слід чекати агресії. Іншими словами, хочеш миру – готуйся до війни. Зазначимо, що Фінляндія уникала членства в будь-яких військово-політичних союзах і ніколи не була в НАТО, хоча це питання порушувалося багато разів. Причина цілком логічна: держава не хотіла раніше і не бажає тепер псувати стосунки зі своїм східним сусідом – колись з СРСР, а нині – з Росією.

Політика оборони й безпеки

Збройним силам будь-якої країни властиво періодично проходити через реформування. У зв'язку із цим у грудні 2012 року уряд Фінляндії опублікував оновлений документ про ключові завдання політики

оборони й безпеки, суть яких полягає у відстоюванні незалежності і територіальної цілісності країни, а також у захисті основних цінностей: безпеки населення і добробуту фінського суспільства.

У документі зазначається, що до 2015 року загальна чисельність ЗС Фінляндії становитиме близько 230 тис. осіб. При цьому «за рахунок скорочення особового складу збільшиться ефективність військ і систем озброєння, буде створена нова структура, покликана сприяти зміцненню місцевої самооборони».

Важливим виміром політики безпеки країни визначений Євросоюз. «Для Фінляндії, – підкреслюється в документі, – важливо зберегти стабільність і безпеку в Європі». За оцінкою фінського уряду, розширення ЄС, активна політика добросусідства і прагнення до європейської співпраці є істотним внеском у зміцнення безпеки на континенті, а розвиток Європейського Союзу і посилення його ролі у кризовому управлінні затверджують його як глобального гравця.

Важливим і природним напрямом для Фінляндії декларується співпраця зі скандинавськими країнами, з якими фінів об'єднують спільні соціальні цілі і прагнення до просування «скандинавської моделі» благополуччя. У зв'язку із цим «плани спільної участі в операції повітряного патрулювання над Ісландією розглядаються як конкретна можливість зміцнення таких зв'язків у найближчому майбутньому».

Президент Фінляндії Саулі Нійністе, коментуючи доповідь, зазначив, що «державі слід дотримуватися трьох основних принципів політики безпеки й оборони: проведення політики неприєднання, комплекс-



тування ЗС на основі загального військового обов'язку й оборона усієї території країни».

Збройні сили Фінляндії (у деяких джерелах їх також називають Силами оборони) становлять Сухопутні війська, Військово-повітряні і Військово-морські сили. Верховним головнокомандувачем ЗС є Президент, який здійснює керівництво ними через міністра оборони і головнокомандувача ЗС. При цьому міністр оборони (у фінів це традиційно цивільна особа) відповідає за загальний стан і планування будівництва Збройних сил, а також за забезпечення їхнього фінансування і закупівлю ОВТ. Своєю чергою, головнокомандувач ЗС несе відповідальність за бойову і мобілізаційну готовність, реалізацію планів будівництва Збройних сил і управління військами (силами) при виконанні ними завдань за призначенням. З адміністративних і бюджетно-фінансових питань він підпорядкований міністру оборони, тоді як з питань бойової готовності, а також планування і власне застосування ЗС – президенту.

У військово-адміністративному відношенні територія Фінляндії розподілена на зони відповідальності чотирьох військових губерній, трьох авіаційних і двох військово-морських командувань.

Комплектування ЗС здійснюється відповідно до закону про загальний військовий обов'язок і шляхом набору військовослужбовців за контрактом. Новобранців призивають після досягнення ними 19 років. Тривалість строкової служби рядового складу визначається їхньою військовою спеціальністю і становить шість, дев'ять або дванадцять місяців.

Зазначимо, що є речі, яких у фінів можна сміливо повчитися. Це стосується насамперед тилового забезпечення. Цивільні компанії тут не лише постачають у гарнізон продовольство і однострої. Їхні представники працюють на складах, тож можуть у будь-який час, наприклад, замінити солдатів постільну білизну. Вони ж формують сухпайки для забезпечення дій у полі. Причому є 12 варіантів такого забезпечення, – навіть для солдатів-вегетаріанців, тих, хто має алергію на окремі продукти, потребує посиленого пайка або навпаки – малокалорійного раціону.

Реформи в дії

На сьогодні розвиток ЗС здійснюється відповідно до Програми реформування Збройних сил країни на період до 2015 року. У документі на основі аналізу міжнародного стану визначені можливі загрози безпеці Фінляндії, а також сформульовані завдання Збройним силам і пріоритетні напрями військового будівництва. На цьому етапі перелік загроз національній безпеці країни істотно розширився і разом з «традиційними» серед найбільш небезпечних розглядаються: «агресивна» економічна політика інших країн, діяльність терористичних і злочинних угруповань, незаконна міграція, порушення постачань енергоресурсів, кіберзлочинність, природні і техногенні катастрофи.

Відповідно, на ЗС Фінляндії додатково покладаються дещо нові завдання, пов'язані з наданням допомоги цивільним органам влади при ліквідації надзвичайних ситуацій, участю в багатонаціональних операціях за межами своєї території, розвитком військової співпраці з іншими країнами.



Президент Фінляндії Саулі Нійністе



«Державі слід дотримуватися трьох основних принципів політики безпеки й оборони: проведення політики неприєднання, комплектування ЗС на основі загального військового обов'язку й оборона усієї території країни»

Основними напрямками реформи будуть вдосконалення системи управління військами (силами), оптимізація їхньої організаційно-штатної структури, а також технічне переозброєння. Що стосується часових меж, то реорганізація фінських ЗС проводиться в два етапи: перший – з вересня 2012 року по березень 2013-го, другий – по листопад 2014-го.

До кінця поточного року планується перейти з існуючої чотирирівневої системи управління (об'єднаний штаб ЗС – штаби видів Збройних сил – штаби військових губерній – з'єднання і частини) на трирівневу (об'єднаний штаб ЗС – штаби видів ЗС – з'єднання і частини). Тому планується розформувати чотири командування військових губерній, що відповідають у мирний час за забезпечення повсякденної діяльності військ (сил) і організацію їхньої оперативної і бойової підготовки, а у воєнний – за керівництво угрупованнями військ у зонах своєї відповідальності.

У межах реформування до 2015 року планується майже на 20 % скоротити кількість посад військовослужбовців і цивільного персоналу ЗС мирного часу (від 15 тис. до 12,3 тис. осіб). Одночасно передбачається на 120 тис. осіб зменшити чисельність фінських ЗС, що розгортаються в період мобілізації (від 350 тис. до 230 тис.). При цьому в державі збережеться загальний військовий обов'язок із тривалістю строкової служби 6-12 місяців залежно від військової спеціальності.

Вирішено зменшити (від 19 до 12) кількість регіональних відділів у справах резерву (аналогів наших військкоматів), на які в мирний час покладені завдання із забезпечення мобілізаційної готовності держави, а у воєнний – із розгортання військ територіальної оборони. При цьому їх передбачається включити до складу нових формувань бригадного рівня Сухопутних військ.

Загалом, за оцінками фінських військових експертів, проведення заходів реорганізації дозволить понизити витрати на оборону на 24 % (з 2,9 млрд євро 2013 року до 2,2 млрд у 2015-го). Основна частина зекономлених коштів буде спрямована на забезпечення діяльності фінських військових контингентів, задіяних в операціях за кордоном.





Сухопутні війська

Найбільш значні перетворення сплановані в Сухопутних військах. Залежно від призначення з'єднання і частини розподіляються на оперативні і територіальні війська.

Нині оперативні війська включають: штаб 2 АК (підпорядкований безпосередньо командувачу СВ); п'ять загальновійськових бригад (бронетанкова, три егерські високої готовності – «Кайнуу», «Пор'ях», «Кар'яла», егерська «Лаппі»); артилерійську бригаду «Сатакунта»; гвардійський егерський полк; піхотний полк «Хяме»; військові навчальні заклади. У складі оперативних військ є також сім кадрованих інженерно-саперних полків і штаби чотирьох полків МТЗ (частина їхніх підрозділів входить до складу егерських бригад високої готовності і егерських бригад). Окрім цього, штабу Сухопутних військ підпорядковані окремий зенітний полк «Лаппі» (р. Рованіємі), окремий егерський полк спеціального призначення «Утті» й окремий полк зв'язку (р. Рііхімякі). Територіальні війська ЗС Фінляндії включають формування (війська) місцевої оборони і частини (підрозділи) підтримки.

У результаті проведення запланованих заходів до складу Сухопутних військ Фінляндії до 2015 року увійдуть чотири егерські, бронетанкова й артилерійська бригади, шість піхотних бригад скороченого складу (кадровані), два егерські полки, частини бойового забезпечення й училище ЗС.

Авіаційна компонента

Повітряний простір Фінляндії розподілений на зони відповідальності трьох авіаційних командувань. Кожне має типову структуру, а також винищувальну ескадрилью ППО, центр контролю повітряного простору й управління польотами, підрозділи забезпечення. Також до складу ВПС входять: управління МТЗ авіаційною технікою і зв'язку, центр досліджень і розвідки, військово-авіаційне училище, льотна школа. На озброєнні є літаки бойової (більше 60) і допоміжної (близько 100) авіації.

Згідно з планами реформування у Військово-повіт-

ряних силах на базі існуючих трьох авіаційних командувань планується створити два винищувальні авіаційні крила, а також крило допоміжної (військово-транспортної і розвідувальної) авіації. Разом із цим мають розформувати льотну і льотно-технічну школи ВПС, а підготовку фахівців усіх категорій для цього виду ЗС проводити на базі військового авіаційного училища.

Військово-морські сили

Нині у складі ВМС є два військово-морські командування – «Фінська затока» (штаб у р. Уппеніємі) і «Шхерне море» (м. Турку/Пансіо), окрема егерська бригада берегової оборони «Уусімаа», дослідний центр, військово-морське училище й управління матеріально-технічного забезпечення.

На озброєнні Військово-морських сил є: до 20 бойових кораблів, понад 100 бойових катерів, близько 10 допоміжних суден.

Згідно з програмою реформування національних ЗС у складі ВМС передбачається скоротити батальйон берегової оборони «Котка» і дослідний центр ВМС. Одночасно на базі полків МТЗ СВ і відповідних підрозділів забезпечення ВПС, ВМС планується сформувати матеріально-технічне управління, призначене для координації і всебічного забезпечення усіх видів Збройних сил.

Спецпризначенці

Окремий егерський полк спеціального призначення (СПП) «Утті», який безпосередньо підпорядкований командувачу Сухопутних військ Фінляндії, покликаний готувати підрозділи СПП, а також проводити розвідувально-диверсійну діяльність в інтересах Збройних сил.

Полк був сформований у січні 1997 року на базі центру підготовки парашутистів. Це учбова військова частина, що в мирний час забезпечує підготовку військово-вслужбовців строкової служби, перепідготовку резервістів. У воєнний час вона є базою для мобілізаційного розгортання частин і підрозділів.



Підрозділи полку СпП «Утті» мають виконувати розвідувальні і диверсійні завдання в тилу супротивника з метою виведення з ладу або знищення його командних пунктів і вузлів зв'язку. При виконанні подібних обов'язків підрозділи фінського спецпризначення можуть діяти як самостійно, так і у взаємодії з іншими видами ЗС.

Егерська парашутно-десантна рота комплектується військовослужбовцями строкової служби. Термін служби в цьому підрозділі становить 12 місяців. Навчання новобранців здійснюється у складі груп глибинної розвідки і груп спеціального призначення. При цьому основні зусилля зосереджені на підготовці мобільних груп до автономних дій у складних кліматичних умовах, зокрема в Заполяр'ї.

Своєю чергою, рота спеціального призначення включає три егерські взводи СпП, що комплектуються на контрактній основі. Це найбільш боездатний підрозділ полку. Його військовослужбовці беруть участь у складі національних військових контингентів у міжнародних операціях з підтримки миру і безпеки, а також залучаються усередині країни до поліцейських і пошуково-рятувальних операцій.

Вертолітний батальйон окремого егерського полку СпП «Утті» становлять три вертолітні ескадрилії, дві з яких оснащені

транспортно-десантними вертольотам NH-90 (12 одиниць) й одна – легкими багатоцільовими MD-500 (сім одиниць), та роти технічного обслуговування. Вертолітний батальйон залучається передусім для виконання розвідувальних і транспортно-десантних завдань, зокрема з перекидання підрозділів спеціального призначення, а також до проведення пошуково-рятувальних операцій.

У мирний час полк укомплектований особовим складом на 30 % (загалом 530 осіб, з яких понад 300 контрактників, з них 36 офіцерів), озброєнням і військовою технікою на 100 %.

Арсенали

Фінляндія, як і сусідня Швеція, ніколи не була членом НАТО. Обидві країни покладалися переважно на себе, тому дуже відповідально ставилися до питань наповнення своїх арсеналів. При цьому на Фінляндію, на відміну від Швеції, до певної міри поширювалася радянська сфера впливу, через що її армія була оснащена і радянською технікою. Держава має досить розвинений власний ВПК. Найбільш відомою його продукцією є колісні БТР. На місцевих верфях повністю побудовані нинішні ВМС Фінляндії.

У 2014 році Міністр оборони Нідерландів Жанін Хенніс Пласперт офіційно інформувала нижню палату парламенту про намір МО Фінляндії придбати 100 основних бойових танків «Леопард-2А6» зі складу ЗС Нідерландів. Угода також включатиме постачання запасних частин, інструменту, тренажерів, боеприпасів і навчання персоналу. Нідерланди передаватимуть ЗС Фінляндії танки окремими партіями. Постачання усіх ОБТ «Леопард-2А6» планується завершити 2019 року. Як повідомлялося раніше, загальна вартість програми закупівлі ОБТ оцінюється у 200 млн євро. Техніка у хорошому стані, постійно проходила обслуговування, ремонт і модернізацію. До ЗС Фінляндії раніше вже надійшло 124 «Леопарди» з Німеччини у 2003-2004 роках вартістю 68 млн євро. Ними були укомплектовані 2 танкові бригади, які раніше мали на озброєнні радянські Т-72.

Попри на скорочення чисельності, у Фінляндії триває реалізація програм переозброєння військ (сил). Так, до 2015 року намічено завершити придбання багатоцільових вертольотів NH-0 і броньованих машин з підвищеним протимінним захистом RG-32M.

Також до 2015 року передбачається придбати сучасні засоби ППО і зв'язку. Загалом на озброєнні ЗС Фінляндії налічуватиметься: близько 200 бойових танків, понад 3 000 гармат польової артилерії, мінометів і реактивні системи залпового вогню, більше 200 БМП, близько 750 БТР, більше 50 літаків бойової авіації, до 20 вертольотів, понад 20 бойових кораблів.

Фінляндія майже не скорочує кількість техніки, при цьому оновлює її якісно. Останніми роками держава придбала в США партію наступальних озброєнь (ракет ATACMS і AGM – 158 JASSM), яких не мають країни НАТО (окрім самих США).

Тетяна САВЧЕНКО



ФРОНТОВА КАРИКАТУРА: МАЛЮНКИ, ЩО НЕ ГОРЯТЬ...

Сьогодні він висвітлює неприкриту російську агресію на Донбасі. Прагне донести до широкого загалу підступність ворога, який вбиває та грабує українців, знищує міста та селища нашої рідної країни.



Наш співрозмовник – український карикатурист Олег Смаль. У його творчому доробку понад 15 тисяч робіт, опублікованих у вітчизняній і зарубіжній пресі. Переможець і призер конкурсів в Україні, Італії, Ірані, Китаї, Південній Кореї, Франції та Японії.

Володар світового рекорду за сумою судового позову за газетну карикатуру. Свого часу суд Шевченківського району Києва зареєстрував позов на його малюнок у 120 млрд (!) грн.

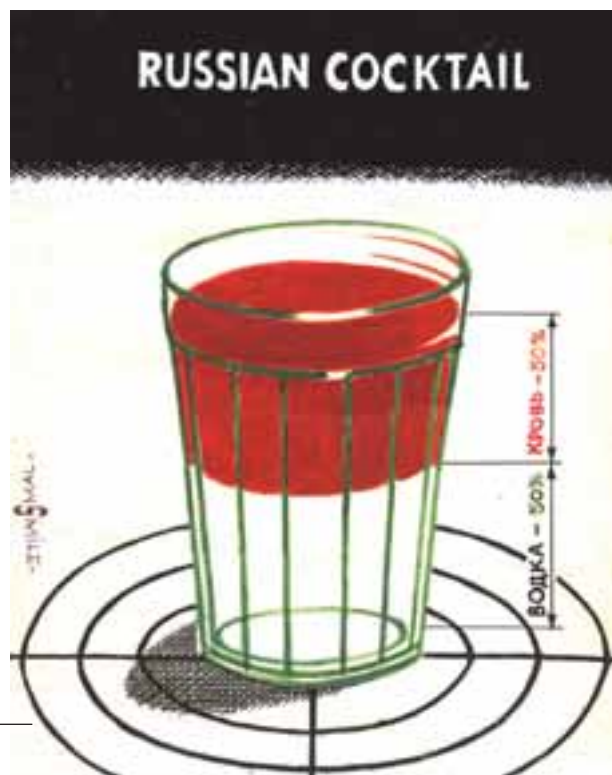
Він виставляв свої роботи під дощем і снігом на Помаранчевому Майдані 2004 року. Коли спалахнув новий Майдан, митець знову пішов до людей. І знову виставка під дощем і снігом. Під час штурму Майдану 18 лютого всю його експозицію було знищено. Вогонь безжально пройшовся по виставці. А втім, як казав класик, рукописи не горять! Не горять і малюнки. На них залишилися навіть сліди від чобіт – «беркутівці» нищили малюнки з особливою пристрасстю. Але Олег Смаль відновив свою Міжбарикадну виставку. І знову сотні і тисячі людей підходять до неї. Часто запитують, чи немає в нього збірки цих карикатур. Поки що немає. Але художник вірить, що скоро вона буде видана.

– Олегу, скажіть, хто ваші персонажі?

– Я малюю майже всіх політиків: і великих, і дрібненьких. Кращого приводу малювати їх ніколи не було...

Хоча є й персонажі, яких, мабуть, ніколи не малюватиму. Наприклад, Жириновського, який свідомо виконує роль клоуна. Він зовсім не дурна людина, дехто навіть стверджує, що є полковником спецрозвідки. Цілком можу в це повірити. Жириновський щось озвучує і перевіряє реакцію натовпу. Якщо все гаразд – то проект запускається в серйозну політику і потім «сіра» миша (Путін – ред.) його втілює в життя. А дехто із політиків просто невиразний...

– З-під Вашого пензля всі політики виходять аж надто виразними.



— Так, наша преса і мальовані персонажі чомусь мають зоологічний страх перед гострою карикатурою. Я пройшов і через заборону власної виставки у Верховній Раді, і через божевільний 120-мільярдний позов за газетну публікацію карикатури, і через абсурдні судові засідання в Шевченківському районному суді Києва. Але це мене не зупинило. Мені важко дорікнути, що я помиляюся у виборі теми чи головних героїв. Під час подій на Майдані, в одній з останніх серій малюнків, майже вся «слава» дісталася нашому колишньому Януковичу та нинішньому пожителю Кремля Путіну.

— Це правда, що карикатура в Україні переживає не найкращі часи?



— У західному світі вона займає чималі площі на перших шпальгах поважних видань. Роботи стають предметом виставок і каталогів. Мальована сатира часом перетворюється на причину скандалів і міжкультурних конфліктів, як, наприклад, це сталося із карикатурами на пророка Мухаммеда у данській газеті. Внаслідок заворушень у різних країнах загинули сотні людей, а сам автор, Курт Вестергор, досі побоюється за своє життя. Можливо, це суперечлива заслуга карикатури, проте були й часи справжньої слави. Так, поява у пресі малюнків Томаса Неста, батька американської карикатури, могла вплинути на результати президентських виборів.



У радянські часи сатирична графіка була одним з найпопулярніших і найулюбленіших народом видів образотворчого мистецтва. Її порівнювали зі зброєю, а художників-карикатуристів — з бійцями, снайперами. Володимир Маяковський писав: «Я переконаний — у майбутніх школах сатиру викладатимуть поряд з арифметикою, і з не меншим успіхом».

Агітпропаганда на фронті в роки Великої Вітчизняної війни була справою не зайвою, а, можливо, найважливішою. Карикатурою в ті часи займалися люди талановиті, робили свою справу серйозно і, головне, самі вірили в те, у чому хотіли переконати народ. Тоді найбільш відомим став творчий колектив карикатуристів Кукриніксів (Михайло Купріянов, Порфирій Крилов і Микола Соколов).

Ви запитуєте, а як же зараз справи в українських карикатуристів? Наші автори за часи незалежності отримали найбільше нагород і відзнак на різних конкурсах у світі, проте у своїй країні іноді змушені виходити на барикади, щоб бути побаченими. Адже в післявоєнний час радянські чиновники карикатуру чомусь перетворили на заборонений плід, хоча це просто частина медіа-простору. Я теж планував залишити політичну карикатуру, адже вона стала нерентабельною. Зачистку преси провели досить серйозно. Я співпрацював із п'ятьма-шістьма газетами та журналами, але мене просто перестали друкувати. Це пояснювали не цензурою, а таким мудрим терміном, як «редакційна політика», що не передбачає політичної карикатури. Звісно, це дурниця, адже в усьому цивілізованому світі преса і карикатура — це два нерозривні компоненти. Якщо немає політичної карикатури — немає й вільної преси. Це аксіома. Як канарейки в шахті першими помирають, коли з'являється газ метан, так само зникають політична карикатура

«Карикатура» – італійське слово, що перекладається як «навантажувати». Вперше згадується в книзі «Християнська мораль» англійського лікаря сера Томаса Брауна. Слово «карикатура» по суті означає «ускладнений чимось портрет». Відомий викладач мистецтва карикатури Сем Вівіано наголошував, що значення терміна стосується тільки зображень реальних людей, а не, приміром, персонажів мультфільмів. Утім Уолт Дісней прирівнював свою анімацію до карикатури, вважаючи, що найбільш важкою справою є пошук карикатури на тварину, яка мала б максимальний набір людських якостей.

Якщо люди сміються – моя робота має сенс.



зі свободою слова, коли чиниться щось недобре.

У результаті наші карикатуристи вдалися до занадто філософських алгорій і ця тенденція залишається. Мої колеги із Санкт-Петербурга, коли в нас почалися революційні події на Майдані, навіть писали мені: «Олегу, звідки ця лобова карикатура?» Довелось пояснювати: в нас конкретний Майдан, конкретні барикади, конкретні вбивства, конкретні злочини. Я сам люблю вічні теми, але малювати зайчиків, удавчиків, бюрократів, хапуг і п'яничок – це із іншої серії.

– Ваші роботи відомі широкому загалу і не тільки українських поціновувачів політичної карикатури...

– У своїх роботах намагаюся бути максимально зрозумілим глядачеві. Працюю майже в «дитячій» техніці. Образи виникають на папері за допомогою туші, пера, кольорових олівців. Фарби використовую рідше, адже вони висихають довше, а в цьому жанрі потрібні журналістські оперативність і підхід. Робота забирає, зазвичай, півтори-дві години, як правило, в ранковий час. Підготовка триває довше, бо домислитись до певного образу можна лише після вдумливого опрацювання кількох інформаційних джерел. Малюю по карикатурі щодня. Можна було б і більше, але й у «Бітлів» теж не всі пісні – шедеври.

Вищий пілотаж карикатур – це коли картинка промовляє без слів. Я зазвичай не використовую текстового супроводу.

Хоча і люблю філософії й алегорії.

Я цілком щиро хотів припинити свою більш ніж 25-річну кар'єру політичного карикатуриста. І, як уже казав, первинна причина – економічна. За останні кілька років майже півдесятка газет і журналів, з якими співпрацював, припинили існування або перестали друкувати гострі карикатури. А зараз я повернувся, бо моя репутація не дозволяє мені бути страусом, який у критичний для країни період ховає голову в «чисте» мистецтво.

– На Вашу думку, чи повинен художник брати участь у громадських протестах?

– Вибір робить сам художник. Але на антимайдани митці чомусь не йшли. Мабуть, там дуже тхнуло сталінськими таборами. Під час Революції гідності у кожного щирого художника-патріота варварство влади та силових структур викликало не лише подив, а й спротив. Я намагався через свої роботи, навіть через карикатурну усмішку, спонука-



ти побратимів до мислення. Але в ті дні мовчали музи і говорила зброя: силовики розгромили Український дім, знищили бібліотеку Майдану, а Музей історії Києва пограбували. Але ж Євромайдан – це духовна барикада українців, тому після міліцейського безладу активісти прибрали Український дім, впорядкували бібліотеку. Невдозві і я відновив свою експозицію.

– Скажіть, хто є прикладом для Вас у творчості?

– Карикатура вже не одне століття є одним із рушіїв суспільного поступу. Історія багата на приклади. Для мене взірцем є Томас Нест, американський карикатурист другої половини XIX століття. Його геній був би неможливий,



якби художник не вірив у те, що Америка – країна рівних можливостей і свободи. Він насолоджувався цією свободою все життя, був сентименталістом, розпочав кампанію проти корумпованого нью-йоркського олігарха Вільяма Твіда, який уособлював загрозу всьому тому, що Нест цінував. Малюнки привертали увагу та зацікавлювали, а статті поруч розвінчували брудні схеми. Твід на це реагував дуже хворобливо: «Зупиніть ці кляті малювання... Мене не хвилює, що про мене пишуть у газетах, – мої виборці не вміють читати, але, чорт забирай, вони бачать картинки!» Малюнки Томаса Неста допомагали змінювати мислення, скидати еліти та впливали на вибори. Я хочу, щоб наші виборці вміли не тільки читати, а й через ЗМІ бачити політичну українську карикатуру. І завдяки нашому мальованому продукту не тільки посміятися над негараздами і місцевими недолугими політиками, а й побороти соціальні біди. І, звісно ж, відстояти незалежність нашої держави під час ворожого нападу.

Бесіду вів Юрій СМЕЛОВ



Карикатуристи В

Бити ворога можна не лише зброєю, а й морально. «Вступити в бій» пропонуємо всім художникам, щоб олівцем та пензлем наблизити нашу перемогу.

Центральний друкований орган Міністерства оборони України журнал «Військо України» ініціює проведення всеукраїнської акції «Карикатурою по ворогу!».

Її мета – зміцнення бойового духу, покращення настрою наших воїнів, активізація патріотизму і громадської свідомості українського суспільства.



Віктор Голуб

До участі в акції запрошуюються всі небайдужі люди, які мають природний дар малювати карикатури!

Тематична спрямованість «Карикатурою по ворогу!» – російська агресія проти України на Донбасі, кримські реалії під п'ятою російського окупанта.

Кращі роботи увійдуть до спеціальної брошури. Малюнки можна передати безпосередньо до редакції або поштою на адресу: **04050 м. Київ, вул. Мельникова, 81, а/с 72**, Центральний друкований орган Міністерства оборони України журнал «Військо України». В електронному вигляді малюнки у

повному форматі надсилати на адресу: **viysko2012@ukr.net**

Принагідно зазначимо першими на ініціативу журналу «Військо України» відгукнулися представники громадської організації «Асоціація карикатуристів», яка паралельно проводить міжнародний конкурс на тему: «Новий світовий порядок».

ОЮЮЮТЬ ПЕНЗЛЕМ!



Олександр Костенко



Микола Капуста



Олександр Костенко



Олександр Дубовський



Микола Капуста



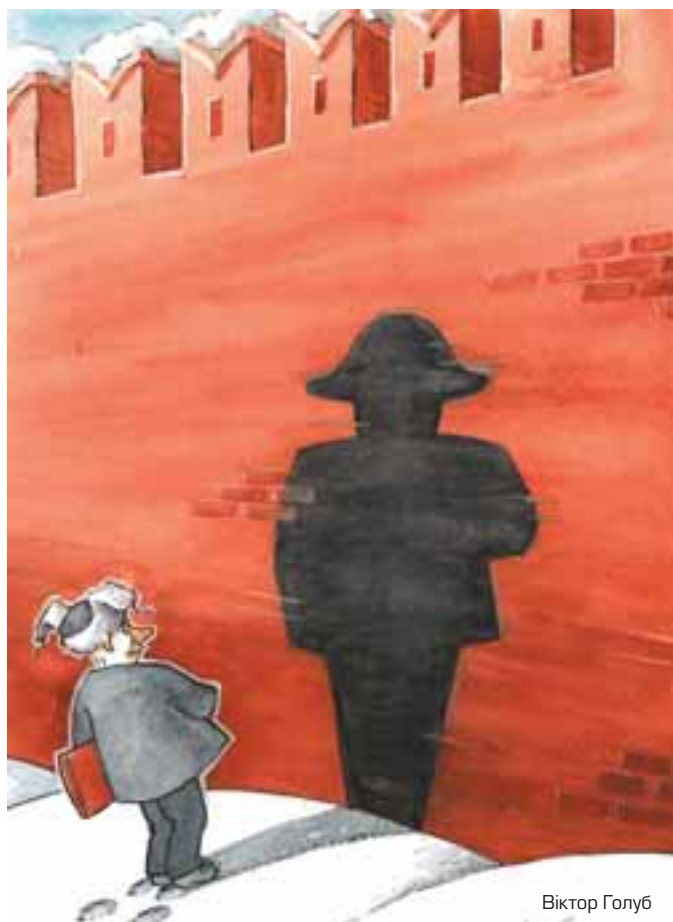
Віктор Голуб



Олександр Дубовський



Віктор Голуб



Віктор Голуб



Микола Капуста

ПРИДБАЙ

КАЗНАЧЕЙСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ



ЗРОБИ
СВІЙ ВНЕСОК

У БОЄЗДАТНІСТЬ
КРАЇНИ

ПІДТРИМАЙ СВОЮ АРМІЮ СЬОГОДНІ, АБИ ЗАВТРА НЕ ГОДУВАТИ ЧУЖУ!



ОЩАДБАНК
ЗАВЖДИ ПОРУЧ



Більше інформації та адреси відділень Ощадбанку,
де можна придбати казначейські зобов'язання «Військові»,
Ви зможете знайти на сайті Міністерства фінансів
WWW.MINFIN.GOV.UA,
сайті АТ «Ощадбанк» WWW.OSCHADNYBANK.COM
Контакт-центр Ощадбанку
0-800-210-800 (дзвінки зі стаціонарних та мобільних телефонів по території України безкоштовні),
0-44-363-01-33 (вартість дзвінків згідно з тарифами операторів)



«Швидкий Тризуб–2014»

З 15 по 26 вересня на базі Яворівського військового полігону проходили масштабні українсько-американські тактичні навчання «Репід Трайден-2014» («Швидкий Тризуб-2014»). В них взяли участь майже 1 200 військовослужбовців з 15 країн світу: України, США, Великобританії, Канади, Болгарії, Азербайджану, Латвії, Литви, Грузії, Німеччини, Республіки Молдова, Норвегії, Польщі, Румунії, Королівства Іспанія. Навчання стали демонстрацією підтримки міжнародною спільнотою захисту територіальної цілісності та суверенітету України, цінностей незалежності, свободи і демократії.



**Читати — щоб знати,
знати — щоб перемагати**

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81, 04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59

mail: viysko2012@ukr.net

www.viysko.com.ua

